

ROTTERDAMSCHES COURANT.

De Abonnementsprijs is f 24 's jaars of f 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
 Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaars en Postkantoren Abonneren.
 Enkele Nummers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat, Wijk 10, N° 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels... f 1.—
 Iedere regel meer... - 0.20
 Andere Advertentiën per regel... - 0.20
 Grootte letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een BIJVOEGSEL.

BUITENLAND.

ENGLAND.

LONDEN 28 November.

(Particuliere correspondentie.)

De indruk dien de constitutionele wijzigingen, door den Moniteur afgekondigd, hier hebben te weeg gebracht, zal de verwachting van Napoleon grootendeels te leure stellen. De Engelschman verschilt hierin bijzonder van den Franschman dat de eerste, alvorens tot eene conclusie te komen, nauwkeurig wikt en weegt, terwijl de laatste zich door den schijn dikwerf te spoedig laat medeslepen en om den tuin leiden. Hoezeer ook de Fransche pers, meer bijzonder de half officiële organen, over de zoogenaamde liberale concessien in loftuitingen uitwijdt, hebben deze echter bij onze Natie de uitwerking niet, welke de Keizer zich heeft voorgesteld. Onze Regerings-organen oordeelen er zeer gunstig over, doch vinden bij andere bladen eene hevige oppositie. Ofschoon die wijzigingen in de Constitutie den weg tot meer liberale concessien openen, beduiden zij op de keper beschouwd zeer weinig. Aan het Wetgevend Lighaam wordt eene meer onbeperkte discussie toegestaan; maar die discussie zal, naar het schijnt, in geheime committés plaats hebben, zoodat de verandering slechts in theorie bestaat.

Het regt van amendement zou inderdaad gewichtig zijn, indien de wijzigingen der leden openbaar werden bediscussieerd, hetgeen echter het geval niet is, daar het amendement vooraf door den Staatsraad zal moeten worden onderzocht en dus zal kunnen worden afgekeurd alvorens te zijn voorgesteld. Napoleon wil „een meer regtstreeksch oordeel geven aan de algemeene politiek zijner Regering,” waar de dagbladen hebben het regt niet de verslagen der zittingen uit zich zelven mede te deelen, doch kunnen die uit den Moniteur overnemen, die natuurlijk alleen datgene zal mededeelen wat den Keizer welgevallig is. Het kwam mij noodzakelijk voor deze opmerkingen te doen kennen, daar zij ten deele de meening van ons Volk dienaangaande uitdrukken. Wil Napoleon voor eventuele gebeurtenissen deelneming bij onze Natie vinden, dan moeten zijne liberale hervormingen meer praktische beteekenis hebben. Vrijheid van drukpers is vooral daarbij noodzakelijk. Wij beschouwen hier de Fransche bladen als de gehoorzame werktuigen van den Keizer en alle hatelijke en vijandelijke uitdrukkingen die daarin voorkomen worden dien ten gevolge alleen aan hem toegeschreven. Om die billijke verdenking te doen ophouden, bestaat er geen beter middel dan een enkel blad als zijn orgaan te kiezen en aan de overige bladen vrijheid te geven hun gevoelen rondborstig te verkondigen.

Gisteren werd hier wederom een Kabinetraad gehouden, die door al de Ministers werd bijgewoond. De daar gehouden beraadslagingen zijn voor alsnog onbekend; men vermoedt evenwel algemeen dat de Keizerlijke besluiten in den Moniteur het hoofdonderwerp uitmaakten.

Keizerin Eugénie bevindt zich thans te Glasgow, waar zij maandag avond ten 9 ure arriveerde. Gisteren zou H. M. de hoofkerk en eenige andere merkwaardigheden der stad bezoeken. De Lord Provost en de overheden dier plaats zijn voornemens de Keizerin een adres aan te bieden.

Aanstaanden dingsdag zal de Koningin zich van het Windsorkasteel naar Osborne begeven, en na 14 dagen met de Koninklijke Familie op het eiland Wight te hebben doorgebracht, naar Windsor terugkeeren.

Prins Di Mirano en de markies Gardoni zijn naar Parijs vertrokken, om zich van daar naar Italië te begeven. Geen nieuws van Italië.

Maandag arriveerde in de rivier de Tyne een Napolitaansch vaartuig, de Italiaansche driekleurige vlag voerende; dat is het eerste schip van Napels dat men met dit zinnebeeld der nationaliteit in de Tyne heeft gezien.

De Prins van Wallis heeft zich van Windsor weder naar Oxford begeven, om zijne studien aldaar voort te zetten.

Men blijft verzekeren dat Keizer Napoleon eerlang in Engeland verwacht wordt.

Het vertrek van den graaf de Persigny wordt hier sterk betreurd, want van al de raadslieden des Franschen Keizers is welligt niemand meer dan hij van de onschatbare waarde der alliantie met Engeland, zoowel voor de beide Landen als voor de geheele wereld, doordrongen. Men troost zich echter daarmee, dat hij Engeland alleen verlaat om eene gewichtige plaats in den Raad des Keizers te gaan innemen, en voorts met de zekerheid dat zijn opvolger dezelfde gevoelens als hij ten opzichte dier alliantie koestert. Bovendien behoort de graaf de Flahaut in zeker opzigt aan Engeland toe, door zijn huwelijk met de barones Keith en Narne, en door dat zijner eenige dochter met graaf Shelburne, oudsten zoon van den markies van Lansdowne. De graaf, die aide-de-kamp van Napoleon I geweest is, was, tijdens de regering van Lodewijk Philips, geruimen tijd Fransch ambassadeur te Weenen, waarop sommigen hunne hoop gronden dat de talrijke vriendschapsverbanden die hij in Oostenrijk gesloten heeft veel tot oplossing van het Venetiaansch vraagstuk zullen bijdragen. De vader van den heer Flahaut stierf in 1793 op het schavot als slagoffer der Fransche revolutie. Hij is liberaal in zijne gevoelens en de Italiaansche zaak heeft in hem steeds een ijverigen voorstander gevonden, terwijl hij algemeen bekend is als de boezemvriend van Garibaldi, wiens beginselen hij hoog acht en zelfs openbare hulde brengt.

Ook de Times, naar wiens oordeel men verlangend uitgaat, bespreekt nu op zijne beurt de door den Moniteur medegedeelde wijzigingen en nieuwigheden in Frankrijk. Het komt wel wat onverwacht voor

dat de Keizer in een zoo rustig tijdstip als het tegenwoordige veranderingen in de Constitutie zijns Lands en in het personeel zijner Ministers meent te moeten maken, maar wat hem daartoe ook genoopt moge hebben, of graaf Walewski dan wel de heer Fould minister van Staat is, komt den Times voor Frankrijk tamelijk en voor Engeland ten eenenmale onverschillig voor, en heeft laatstgenoemd Land al geene reden om een Staatsman bijzonder genegen te zijn die er geen geheim van maakt dat hij met minachting op de parlementaire instellingen nederziet, zoo kunnen wij het toch met volmaakt onverschillige oogen aanzien dat hij op nieuw aan het roer komt. Van meer gewigt zijn de besluiten waarbij de invloed der Wetgevende Lighamen zoo aanmerkelijk wordt uitgebreid, en hoewel zulks geenszins gelijk staat met wat in Engeland gevonden wordt, bevatten de zuiver constitutionele vormen op zich zelf reeds eene levenskracht en vinden steeds nieuwe bronnen van invloed in hun bereik. De Fransche Kamers zijn dus nu voornemens eene staatkundige magt te worden, en de Keizer is voornemens zijne handelingen en de keuze zijner dienaren aan het oordeel der Volksvertegenwoordigers te onderwerpen. De voorwaartsche schrede moge gering schijnen, maar zij is toch eene werkelijke, want eene Kamer in welke vrijheid van spreken heerscht vereischt verantwoordelijke Ministers, en men zal mannen welke in staat zijn de Keizerlijke politiek werkdadig te verdedigen buiten die onedele coterie moeten zoeken die Frankrijk zoo lang beheerscht heeft.

De dagbladen behelzen eene uitvoerige dépêche van sir J. Hope Grant, den opperbevelhebber der Engelsche troepen in China, den 20 september uit het hoofdkwartier te Chang Faia Wan afgezonden. Zij bevestigt ten volle de reeds bekende berichten wegens de verraderlijke handelwijze der Chinezen, het gevangen nemen van den heer Parkes en anderen, en de nederlaag den 18 september door de Chinese troepen geleden, waaromtrent de genoemde bevelhebber ten slotte zegt: „de zeer groote uitgestrektheid van het door den vijand overdekt terrein, waar hij meer dan 20,000 man onder de wapenen had, veroorloofde mij niet mijne strijdkrachten met zoo goed gevolg aan te wenden als ik anders had kunnen doen, omdat haar getal niet aanzienlijk genoeg was om het te verdeelen. Het verlies des vijands wordt op 600 man geschat en 75 kanonnen zijn in onze handen gevallen. De Fransche troepen hebben vooral tegen de infanterie te kampen gehad, die, na teruggedreven te zijn, door het eskadron van den luitenant Cattley krachtig is nagezet, over welks gedrag de generaal de Montauban mij in de meest goedkeurende bewoordingen heeft geschreven. Het gedrag der overige troepen is insgelijks uitmuntend geweest.” Ten opzichte der gevangen genomen heeren berigt het rapport: „de heer Wade is gisteren naar Tchang Cheou gegaan, om te beproeven enige inlichtingen wegens den heer Parkes en diens lotgenooten te erlangen, maar de prefect heeft alle inlichting hun aangaande geweigerd. Een heden naar ons kamp gevoerd Chinees verklaart nogtans hoe hij vernomen heeft dat na den slag meer dan twintig vreemdelingen te Peking zijn aangekomen.

Als dat waar is hebben wij alle reden om te mogen hopen dat zij in veiligheid zijn.”

FRANKRIJK.

PARIS 28 November.

(Particuliere Correspondentie.)

Het Journal des Débats verwondert zich over de verandering die plaats grijpt in de wijze waarop le Constitutionnel de Syrische aangelegenheden bespreekt. Eenige dagen geleden beklagde zich laatstgenoemd blad over de houding van de Porte en thans „prijst het de pogingen van dat Gouvernement om de rust en de goede verstandhouding te herstellen onder de ongelukkige bevolking van den Libanon.”

„Wanneer men, zoo vervolgt de heer Weiss, de taal van den Constitutionnel zoo plotseling ziet naderen tot de taal, steeds door de Engelsche dagbladen gevoerd, zou men dan geen regt hebben om te gissen dat Engeland en Frankrijk op het punt zijn van zich in 't eind omtrent Syrië met elkander te verstaan, even als zij dit omtrent andere zaken doen?”

Intusschen deelt de Constitutionnel heden morgen een zeer belangrijk berigt mede: „De Fransche troepen betrekken hunne winterkwartieren in Syrië.” Uit dit berigt valt op te maken dat de invloed van den heer de Lavalette te Konstantinopel heeft gezegevierd op de pogingen van sir Bulwer, — dank zij de leening die in Frankrijk gesloten is.

La Patrie en le Pays bevestigen heden avond die tijding. Wij moeten afwachten hoe zij in Engeland zal opgenomen worden.

De officieuse bladen vullen de inlichtingen aan, die door den telegraaf ten opzichte van de Chinese zaken zijn medegedeeld. La Patrie geeft ons die ophelderingen in drie punten:

1° De gevangenen die in handen der Chinezen gevallen zijn, zijn niet mishandeld en loopen geen gevaar.

2° Onder die gevangenen zijn geen Franschen.

3° De onderhandelingen waren volgens de jongste berichten in vollen gang; wanneer het tractaat nog niet geteekend is, zoo is dit alleen omdat de Engelschen hebben verlangd dat de Pei-ho tot Tchang Tchou, twintig mijlen van Peking gelegen, voor de schepen van alle Natien opengesteld en dat Tien Tsing eene stapelplaats zou worden voor den buitenlandschen handel. Men gelooft dat, ondanks deze nieuwe eischen, de vrede zal geteekend worden, dank zij de houding der Geallieerden.

Prins Napoleon vertrekt morgen, vergezeld van Prinses Clotilde, naar Zwitserland, waar hij een landgoed bezit. Van officieuse zijden wordt het gerucht tegengesproken dat hij een zeetogt zou gaan doen langs de kusten van Italië. Le Pays en la Patrie spreken ook met nadruk het gerucht tegen van het terugroepen van een gedeelte der Fransche troepen uit Rome. Dat démenti wordt nog al eens dikwijls herhaald.

Men heeft zich, in de laatste dagen, dikwerf afgevraagd, wat toch de beweegreden kon zijn, die den Keizer heeft geleid tot het volvoeren van de hervormingen en veranderingen die thans in hun geheel

Muziekale Statistiek.

Beschouwingen omtrent den toestand van het Muziekwezen in Nederland,

door

W. F. THOFT.

De muziek bij het Nederlandsche leger.

I.

Ten vorigen jare meenden wij de verrigtingen van het muziekkorps der Rotterdamsche dd. schutterij herhaaldelijk en uitvoerig te moeten bespreken, aangezien dit korps zulk een belangrijk onderdeel van ons stedelijk muziekwezen uitmaakt. Dat zich bij ons muziekkorps vooruitgang geopenbaard, en hetzelverreeds bij onderscheidene gelegenheden zoo buiten als binnen Rotterdam eene zekere renommée verkregen heeft, is een bekend feit. Intusschen is men ook al reeds in andere steden o. a. te 's Hage en Utrecht begonnen meerdere zorgen aan de muziek der schutterij te besteden en kan zulks niet dan hoogst prijzenswaardig geacht worden, daar toch de aankweeking van onze instrumentaal-krachten nog veel zorg vereischt, willen wij daarin op gelijken voet komen met onze naburen de Duitschers en Belgen. Vooroordeel heeft in dit opzigt veel kwaad gedaan. Uit de mindere hoeveelheid van muzikanten ten onzent meende men tot minderheid in kwaliteit te moeten besluiten, waarom het welligt niet der moeite waardig geacht werd de noodige zorgen aan onze instrumentaal-krachten te besteden. Waar men echter begonnen is gelijk hier ter stede eene andere rigting in te slaan, heeft men al reeds belangrijke resultaten verkregen en hoezeer er betrekkelijk geringe gelegenheid tot opleiding bestaan moge, zijn er toch in vele onzer orchestren voortreffelijke elementen aanwezig bevonden. Het vooroordeel tegen onze nationale instrumentaal-krachten is echter nog niet geheel geweken, gelijk wij in den loop van ons betoog uitvoeriger zullen aantoonen. Zulks is te meer noodig, dewijl misschien de achterlijke toestand van het muziekkorps bij ons leger voor een groot gedeelte aan dit vooroordeel is toe te schrijven, en dien ten gevolge de rechte middelen tot herstel verzuimd zijn. Voor zooverre wij de gelegenheid hadden tot eene nadere kennismaking met de verschillende muziekkorpsen van ons leger, is het ons gebleken, dat de daarin aanwezige vreemde elementen hoogst middelmatig zijn. Wel is waar maken de muziekkorpsen van de regementen grenadiers en veld-artillerie hierop eene uitzondering, doch neemt zulks niet weg, dat daarom juist eene reden te meer bestaat, om meerdere zorg aan instrumentaal-krachten uit eigen boezem te besteden. Zulks moge nu bij ons leger geene gemakke-

lijke taak zijn; toch hopen wij eenige middelen tot verbetering van ons militaire muziekwezen te kunnen aanwijzen. Op den voorgrond staat echter, dat wij op zuiver muzikaal terrein willen blijven en geene bezwaren van militairen aard vermogen op te lossen, evenmin als wij eenige verhooging van het oorlogsbudget tot bereiking van het voorgestelde doel verlangen.

Doch ter zake. Zoo wij ons niet bedriegen, legde onze tegenwoordige Minister van Oorlog ten vorigen jare de verklaring af, dat bij ons leger alle weelde vermeden werd, en betreurde Z. Exc. tevens het gemis van goede muziekkorpsen bij de infanterie, in welk opzigt wij zelfs bij de kleine Duitse Staten ten achteren zijn. Deze verklaring van den Minister deed ons in zooverre genoeg, als wij daaruit bespeurden, dat het muziekkorps bij het leger den Minister niet onverschillig is. Intusschen hadden wij niet ongeaarne vernomen, welke sommen eigenlijk ten onzent aan de militaire muziek betaald worden, alsmede de vraag opgelost gezien, waarom naar verhouding van het hooge oorlogsbudget er voor de muziek zoo veel minder kan uitgetrokken worden dan in naburige Staten. Wanneer er van onze militaire muziek sprake was, heeft men altijd gezegd: „er is geen geld voor,” maar waarom er geen geld voor was, dat wist niemand.

Ook ons is het onmogelijk dit raadsel op te lossen, aangezien wij daartoe een volledig uitgewerkten onkostenstaat zoowel van de buitenlandsche legers als van het onze zouden moeten bezitten. Wat daarvan in het algemeen bekend is, komt op het volgende neder: Volgens eene opgave, voorkomende in de Haarlemsche Courant van den 9 juli 1860, bedraagt de getalsterkte van het Oostenrijksche leger 384,500 man met 48,700 paarden, waarvoor op de Staatsbegroting gebragt worden 99,120,000 fl. of 120,000,000 Gl. Ned. De sterkte der infanterie-muziekkorpsen bij het Oostenrijksche leger wordt begroot op 60 a 80 man. Vergelijkt men nu het Oostenrijksche oorlogs-budget met het Nederlandsche, hetwelk 13 miljoen of ruim een tiende gedeelte van het Oostenrijksche bedraagt, dan zoude het Nederlandsche leger eene getalsterkte van 38,000 man met 4800 paarden en tevens goed bezette muziekkorpsen moeten hebben. Daar evenwel ons leger verre beneden deze getalsterkte blijft en bovendien de muziekkorpsen mist, zoo is de verhouding ten eenenmale ongunstig.

Ook bij vergelijking met het budget en de sterkte van het Belgische leger verkrijgt men ongunstige resultaten. In 1858 werd in de Belgische dagbladen de sterkte van het leger begroot op 40,000 man, terwijl het budget van dat jaar 33 miljoen francs of

ruim 15 miljoen Gl. Ned. bedroeg.

Hetzij echter verre, dat wij naar deze opgaven een beslissend oordeel zouden vellen, want de duurte van levensmiddelen, kleeding en materieel is niet in alle Landen dezelfde en kan zeer wel eene ongunstige verhouding ten onzent veroorzaken.

Intusschen gaf tijdens het bekende bezoek van het muziekkorps van ons regement grenadiers en jagers in België het Antwerpsche dagblad le Précurseur deszelfs verwondering te kennen, hoe Nederland voor slechts 6000 Gl. een muziekkorps als dat van bovengenoemd regement konde bezitten, terwijl de Belgische muziekkorpsen het dubbele, ja enkele het driedubbele van die som kosten. Is deze opgave van le Précurseur juist, dan kan niet ontkend worden, dat het verschil toch wel scherp in het oog valt, en zoude men gereedelijk mogen vragen, waarom in België met een budget van ruim 15 miljoen sommen van 12 a 18,000 Gl. aan ieder muziekkorps kunnen besteed worden, terwijl men ten onzent bij een veel kleiner leger van een budget van 13 miljoen slechts zeer geringe gelden voor de muziek vermag af te zonderen. Alleen de omstandigheid, dat ons tegenwoordige oorlogsbudget wegens buitengewone uitgaven niet als normaal mag beschouwd worden, kan wel eenigermate het verschil verminderen, doch niet geheel wegnemen.

Wat nu de verwondering van het Antwerpsche dagblad betreft, zoo spreekt het van zelf, dat de toelage a 6000 Gl. aan het muziekkorps van het regement grenadiers en jagers verstrekt slechts een gedeelte der inkomsten van dit korps uitmaakt. Slechts door de talrijke emolumenten zoo door het spelen ten hore als het geven van concerten in het Haagsche bosch en elders wordt aan het korps een goed bestaan verzekerd. Ook zal eene eenvoudige berekening terstond doen zien, dat het eene onmogelijkheid zoude zijn, bij een der regementen infanterie met 6000 gulden een muziekkorps van dezelfde bezetting en sterkte als bij de grenadiers te onderhouden, en wel in eene garnizoensplaats, waar misschien geen vierde gedeelte van de emolumenten, welke te 's Hage bestaan, zouden te behalen zijn. Verdeelt men de 6000 gulden over een korps van 45 man, dan bekomt men een traktement van gemiddeld 126 gulden ruim per hoofd. Neemt men nu in aanmerking, dat een groot gedeelte der stafmuzikanten buiten de kazerne moet wonen en misschien een gedeelte van het traktement voor kleeding, onderhoud der instrumenten enz., moet afzonderen, dan wordt het eene onmogelijkheid, dat een stafmuzikant van zoodanig traktement in eene gewone garnizoensplaats zoude kunnen leven, tezij

van de beurzen der officieren buitengewoon zware offers geëischt werden. Naar wij vernemen geniet een stafmuzikant op onze groote oorlogschepen van 's Lands wege een maandelijksch traktement a f 25, dus f 300 per jaar, benevens vrije menage. Volgens dezen maatstaf zoude men voor f 6000 bij een regement infanterie kunnen bekostigen éen kapelmeester a f 600, benevens 18 stafmuzikanten; doch dan zijn er bovendien nog 27 élèves te betalen.

Het laat zich dan ook zeer goed verklaren, hoe bij het Pruisische leger 6000 thaler of 10,500 Gl. en bij het Belgische leger 12,000 Gl. aan ieder muziekkorps verstrekt moeten worden. Bij een eventueel herstel der muziekkorpsen bij onze infanterie zal waarschijnlijk deze raming ook als basis moeten aangenomen worden, wil men ten minste geene teleurstelling bij het werk ondervinden. Volgens de Pruisische raming zal alsdan de muziek bij onze 8 regementen infanterie op 84,000 Gl., volgens de Belgische op 96,000 Gl. komen te staan. Deze som nu op eenmaal van ons oorlogs-budget af te zonderen is natuurlijk onmogelijk, daar bij behoud van dezelfde begroting gemelde som op andere zaken zoude moeten uitgewonnen worden. Gelukkig is een dergelijke tour de force dan ook ten eenenmale onnoodig.

Bij den tegenwoordigen staat van zaken is de restauratie der muziekkorpsen eene zaak, welke veel tijd vordert. In de gunstigste omstandigheid en bij het aanwenden van gepaste middelen zullen daarmede zes of acht jaren verloopen. Stellen wij den tijd op acht jaren, dan zal ieder jaar eene som van 12,000 Gl. op de begrooting ten behoeve der muziek moeten uitgewonnen worden. Men mag gereedelijk vooronderstellen, dat zulks niet tot de onmogelijkheden behoort.

Veel hangt in dezen af van de omstandigheid, of dezelfde Minister lang aan het hoofd van het Departement blijft. Eene zaak, zoo geheel buiten het militaire vak liggende als de restauratie van het muziekkorps, vordert de behartiging van eenen Minister of van eenig ander hoofd-ambtenaar bij het Departement, wien het niet geheel aan kunstliefde en kunstkennis ontbreekt. Zooveel is zeker, dat van de algemeene kennis van den tegenwoordigen Minister welligt het meest voor de onderhavige zaak te wachten is.

In een volgend gedeelte van ons artikel hopen wij aan te kunnen toonen, dat, even als in Pruisen, de directie van het militaire muziekwezen regtstreeks van het Ministerie behoort uit te gaan, terwijl wij ons voornemen alsdan eenige bezwaren van muzikalen aard op te lossen en de noodige middelen tot herstel aan te toonen.

bekend zijn. Het Journal des Débats, dat in een artikel van den heer Prévost Paradol andermaal de politieke kwestien behandelt, blijft ook bij deze vraag stilstaan.

„Wat is de oorzaak dezer groote en gelukkige verandering? Men heeft gezegd dat de Keizer, bij den ingewikkelden toestand der zaken in het buitenland en met het oog op een moeilijkerheid in het binnenland, waarvan het gewigt door ieder gevoeld wordt, den schijn heeft willen aannemen van ook het volk te betrekken in de gebeurtenissen die kunnen plaats grijpen. Wanneer deze verklaring de ware mogt zijn zou zij toch in geen deele onze tevredenheid en onze hoop verminderen.”

Verder geeft de heer Prévost Paradol eene zeer juiste uitlegging aan de handelwijze des Keizers. Alles zal hetgeen hij voor de oorzaak der hervormingen houdt, het gevolg daarvan zijn.

„Wij gelooven, zegt hij, dat de wensch om het steeds zwaarder wordend gewigt van zijn gezag te verlichten, zoo die al een van de oorzaken van 's Keizers besluit moge zijn, toch niet de voornaamste oorzaak daarvan is. Hij heeft begrepen dat zijne Regering, omringd door eene vergadering die in waarheid invloed uitoefent op de zaken, in eene andere houding zou staan tegenover Frankrijk en tegenover Europa, dat zij niet meer beschuldigd zou kunnen worden van den vrede der wereld te willen verstoren en dat deze inderdaad beter gewaarborgd zou zijn; dat hij met éénen slag onze buitensporige geneigdheid zou verminderen om ons met de zaken van anderen te bemoeijen en dat hij onder ons, tegenover een meer uitgebreid en geëerbiedigd Parlement, de edele eerezucht zou doen ontwaken om zelf de onze te verrigten.”

Onder dezen gematigden vorm verschuilt zich eene vrij tastbare satire. De geheel persoonlijke regering des Keizers boezemde niemand in Europa vertrouwen in. Het representatieve Keizerrijk — zoo zal de nieuwe orde van zaken heeten — zal aan zijne opregtheid geloof doen slaan.

De benoeming van den heer de Flahaut de la Billarderie tot gezant te Londen, maakt de jongste ministeriële veranderingen volledig.

Le Progrès van Lyon is tot eene boete van 300 francs veroordeeld wegens de mededeeling van valsche tijdingen.

La France Centrale, reeds voor twee maanden geschorst, wordt bovendien vervolgd voor het misdrijf van het verspreiden van valsche berichten. Reeds heeft het blad een regterlijk vonnis ten zijnen laste; het tweede zou de opheffing met zich voeren.

DUITSOHLAND.

Wenen 26 november. — Men acht hier de aansaande afreding van den Hongaarschen hof-kanselier, baron Vay, op nieuw waarschijnlijk. De zaak zou zeer te betrouwen zijn.

— Ten gevolge zijner benoeming tot ambassadeur aan ons Hof is lord Bloomfield, thans nog Engelsch gezant te Berlijn, hier aangekomen, maar keert echter binnen weinige dagen naar laatstgenoemde residentie terug.

— Sedert eenige dagen wordt hier veel gesproken van een brief, die door den Paus aan den kardinaal aartsbischop van Weenen Raucher geschreven zou zijn, en waarin hij zijn voornemen aan den dag legt om Rome niet te verlaten, zoo lang aan de uitoefening van zijn geestelijk gezag geene hinderpalen zullen worden in den weg gelegd. Men weet hoe de Koning van Beieren Pius IX had aangeraden zijn gezag aan een *alter ego* op te dragen, en hem tevens het Koninklijk slot te Würzburg ter bewoning aangeboden heeft. Maar, na rijp beraad, heeft men te Rome de overtuiging verkregen dat de kerkelijke wetten, in overeenstemming met de uitspraken der Conciliën, zich tegen de vervanging van het hoofd der Katholieke Kerk op den Pauselijken troon door wien anders ook verzetten, met welke hooge waardigheid een zoodanig persoon ook moge bekleed zijn.

— Zoo als te verwachten was worden de inwilligingen, door den Keizer der Franschen aan het grondwettig beginsel gedaan, ook hier druk besproken en als het bewijs aangemerkt dat die Keizer nu vast besloten heeft in het Italiaansche, met name in het Romeinsche vraagstuk, krachtig door te tasten.

Per Telegraaf.

Londen 28 November.

Het agentschap Reuter deelt eene dépêche uit Weenen mede, die inhoudt dat graaf Apponyi, thans gevolmachtigd minister bij het Hof van Sint James, tot ambassadeur bij dat Hof benoemd is.

Londen 29 November.

De Bank alhier heeft haar disconto op 5 pc. verlaagd. Consols onveranderd.

Parijs 29 November.

De Moniteur behelst de rapporten van den generaal Montauban, die onder anderen inhouden dat de gevengenen uit het midden der Geallieerden naar Peking overgebracht zijn en daar goed behandeld werden. Van onzen kant waren het, behalve eenige soldaten van het eskorte, de kolonel Grandchamps, de abt Duluc en de heeren Escayrac en Delature.

Marseille 29 November.

Volgens alhier ontvangen berichten uit Konstantinopel, van den 21, had de bevolking van Bosnië een soortgelijk onderzoek verlangd als door den Grootvizier in andere provincien werd gedaan. De Divan zou er een buitengewonen commissaris heen zenden.

De Porte had levensbehoefden en geneesmiddelen naar Syrië gezonden. Het had zich bevestigd, dat de Franschen rondom Beyruth geconcentreerd waren en twee militaire posten in het gebergte hadden achtergelaten.

Bremen 29 November.

Tusschen de Hanzee-Steden en Sardinië is den 20 september ll. eene handelsovereenkomst gesloten, tot verdere uitbreiding van het onderling handelsverkeer. Die overeenkomst is dezer dagen geratificeerd.

Weenen 29 November.

Graaf Leopold Walkenstein, lid van den Rijkraad, is tot Landshauptman van Tyrol benoemd.

Turijn 28 November.

De Toskaansche Moniteur van 27 dezer behelst eene dépêche die zegt dat een veertigtal vrijwilligers uit het hertogdom Castro te Aquapendente is binnengevallen en de Pauselijke vrijwilligers ontwapend heeft. Overal hebben zij het wapenschild van Savoye uitgestoken. De Pauselijke gouverneur is gekneveld en negentien gendarmes zijn gevangen gemaakt.

Milaan 28 November.

Naar de hier uitkomende Perzeveranza meldt, zijn te Palermo onlusten uitgebarsten en heeft Koning Victor Emmanuel zijne afreis derwaarts uitgesteld. De markies de Villamarina is reeds naar Turijn afgereisd.

Madrid 29 November.

De kwestie over de grensregeling van Ceuta is tot een einde gebracht, overeenkomstig het vredesverdrag. De Cortes hebben, na zeer levendige debatten, het

jaargeld voor den Infant don Sebastiaan goedgekeurd.

KONSTANTINOPLE 21 November.

De stukken betrekkelijk de leening zijn door de Porte ondertekend en naar Parijs gezonden. Men twijfelt er hier algemeen aan, of die leening wel gesloten is. De wissel stijgt: wisselbrieven van de eerste soort zijn zeldzaam.

De bevolking van Bulgarije wil tot de Roomsche Katholieke Kerk overgaan, omdat de Porte weigert den patriarch te erkennen.

Londen 29 November.

Koffij vast. — Thee stil. Ord. Congo 14½ a 15 d. — Suiker met weinig handel. — Rijst flauwer. — IJzer 52/4. — Lijnzaad. Zw. Zee 58/ a 57/1. — Talk 60/ a 60/6. — Olie. Lijn- 29.6 a 29.9, Raap- 41.6, Patent- 44.6. — Ter VERMARKT waren heden 1090 Runderen, 280 Kalveren, 3100 Schapen en 210 Varkens. Beste Runderen golden 5/, Kalveren 5/2, Schapen 5/6 en Varkens 5/4.

De Anglo-Saxon heeft tijdingen uit New-York aangebracht van 18 dezer. Fondsen Iager; Illinois 57. Wissel niet te plaatsen. Katoen dalende, middl. 11¼ a 11½ c. Meel en Granen merklijk gedaald. — Te New-Orleans den 16den Katoen middl. ¼ c. Iager. — Te Montreal Meel en Asch gedrukt en Tarwe zonder handel.

De Dane is van de Kaap de Goede Hoop gearriveerd met berichten tot 22 oktober.

Liverpool 29 November.

Katoen. Tot vorige prijzen werden 6000 b. omgezet. BERLIJN 29 November.

Rogge. Per Nov./Dec. 49¼, Dec./Jan. 49½. — Voorj. 49%. — RAAPOLIE. Per Nov./Dec. 11½, Dec./Jan. 11¾, Voorjaar 12½.

Hamburg 29 November.

Olie. Najaar 26, Voorjaar 26.14.

Madrid 28 November.

Spanje 1¼ pc. 42.15; dito 3 pc. 50.20.

Parijs 29 November.

Frankrijk 3 pc. 70.30; dito 4¼ pc. 96.45; Cred. Mob. 77.0. Spanje 1¼ pc. 40¼; dito binnenl. 3 pc. 48.

Londen 29 November.

De 3 pc. Geconsolideerden 93½. Spanje, Buitenl. 3 pc. 50; dito Amort. 22½. Portugal 3 pc. 46½. Mexico 3 pc. 21½. Holland 4 pc. 100½. Illinois Shares 69; dito Bonds 7 pc. 85.

Weenen 29 November.

Oostenrijk, Metalliek 5 pc. 65.50; dito Nationale 5 pc. 77.70. Wissel Londen f 139.40.

Frankfort 29 November.

Oostenr. Metalliek 5 pc. 44¼; dito Nation. 5 pc. 53. Spanje 1¼ pc. 40; dito 3 pc. 47½.

BINNENLAND.

Rotterdam 29 November.

In de zitting der Tweede Kamer van heden werd behandeld het Vde hoofdstuk der Staatsbegroting (Departement van Binnenlandsche Zaken).

De algemeene beschouwingen hebben geene groote belangrijkheid opgeleverd, daar de meeste sprekers hun voornemen te kennen gaven, om bij de onderdeelen der begroting op hunne beschouwingen terug te komen. — De heer Dirks drong aan op eene herziening der kieswet. — De heer Betz achtte de, zijns inziens, bestaande strekking, om de uitgaven voor binnenlandsche zaken voortdurend uit te zetten, gevaarlijk, juist nu de uitgaven voor de spoorwegen tot groote spaarzaamheid moesten nopen. — De heer Thorbecke besprak een paar betwiste punten, doch vroeg aan 't slot zijner rede, wat er waar was van 't verhaal, dat bij de verkiezingen in juni te Amsterdam van wege een lid van het Kabinet per brief zou zijn te kennen gegeven, dat de verkiezing van den „oud soldaat” den Koning persoonlijk ongevallig zou zijn. Daarop antwoordde de Minister van Binnenlandsche Zaken, dat hem persoonlijk, noch de Regering als zoodanig, daarvan iets bekend was. — De heer Mackay betoogde, dat de Staat bij zijne uitgaven moest raadplegen met hetgeen het algemeen belang vorderde en dat hij zich soms uitgaven moest getroosten, omdat deze later vruchten in dat belang afwierpen. — Enkele kleine opmerkingen van de heeren van Bossse en van Zuylen gaan wij in dit vlugtig overzicht voorbij; waarna de heer Olivier, instemmende met den heer Betz, ook verklaarde dat de uitzetting der uitgaven voor hoofdstuk V hem verontwaardigde en dat hij zich daarmede niet kon vereenigen. — De heer van Eek, daarentegen, huldigde het stelsel, reeds door den heer Mackay ontwikkeld.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft herhaaldelijk gerepliceerd, daarbij in het algemeen het cijfer zijner begroting verdedigende op grond, dat niet moest worden gelet op het eindejaar, maar op den aard der uitgaven, die jaarlijks moesten toenemen en uithoofde van de toenemende eischen des tijds, en omdat in vroegere jaren in 't onderhoud van zoo vele zaken verzuim had plaats gehad.

De algemeene beraadslaging werd daarna gesloten verklaard, en vorderde de Vergadering met de behandeling der artikelen, zonder dat deze tot eenige merkwaardige discussie aanleiding gaven tot en met 51, zijnde alzoo aangenomen, zonder stemming, de 1ste afdeling (personeel van het Departement); de 2de afdeling (kosten van het bestuur der provincie), en de 3de afdeling (Nationale militie en schutterijen). Ook de algemeene discussien werden gesloten over de 4de afdeling (Medische politie), bij welke gelegenheid de Minister van Binnenlandsche Zaken heeft verklaard, dat na het winter-reces aan de Kamer zouden worden aangeboden de wetten op de uitoefening der geneeskunde.

In deze zitting is aangeboden een wetsontwerp op de Nationale Militie.

Het verslag der heden alhier gehouden zitting van den Gemeenteraad en het uitvoerig verslag der zitting van de Tweede Kamer van heden worden in het bij dit N^o. behoorend Bijvoegsel gevonden.

Heden avond heeft in de Concertzaal in de Bierstraat alhier, op uitnodiging van het departement Rotterdam der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van nijverheid, eene algemeene bijeenkomst plaats gehad van patentpligtigen binnen deze gemeente. Deze bijeenkomst werd door een groot aantal belangstellenden bijgewoond. Vele meerendeels bekende bezwaren werden daar in het midden gebracht tegen de thans vigerende patentwet en gaven tot belangwekkende zamensprekingen aanleiding. De commissie te dezer zake uit het departement Rotterdam der Maatschappij tot bevordering van nijverheid heeft zich ten slotte bereid verklaard nog nader schriftelijke mededeeling van bezwaren te ontvangen zoowel van hen die deze bijeenkomst hebben bijgewoond als van diegenen welke daar niet aanwezig zijn geweest, ten einde een en ander alsdan gezamenlijk aan het hoofdbestuur der Maatschappij mede te deelen dat vervolgens trachten zal eene gewenschte wijziging der patentwet te erlangen. De even genoemde commissie bestaat uit de heeren D. Vissers (hoofdscheepsterminalaan), W. C. Pasteur (Kruiskade, hoek Nadorstraat), en E. Ochaner (Rivierstraat).

Van goederhand kunnen wij berichten, dat ook de Kamer van koophandel en fabrieken alhier hare medewerking zal verlenen aan de nationale tentoonstelling van nijverheid; in 1861 te Haarlem te houden. Op verzoek van de Maatschappij van nijverheid heeft zij eene commissie benoemd om met die van de Maatschappij mede te werken. De vereenigde commissie is nu gevormd uit de heeren H. van Oordt, P. H. Tromp, D. P. van Wageningen, A. P. van Stolk, H. L. C. Lehr, dr. F. J. Leroi en J. J. Havelaar.

De Minister van Staat en van Financien heeft bekend gemaakt, dat bij hem ontvangen zijn drie coupons, te zamen groot f 6. 93, door een onbekende, onder het postmerk Utrecht, van 27 dezer, tot voldoening van te min betaald successieregt, ingezonden.

Door den algemeenen kerkeraad der Ned. Hervormde gemeente te Goes is uit het bevoens gemelde twaalf-tal zamengesteld het volgend zestel van predikanten: dd. J. H. Gunning Jr., te Hilversum; N. Osti, te Delfshaven; W. Kluever, te Wolfaartsdijk; J. Drost, te Rhenen; H. W. A. Verhoeff, te Oud-Beijerland, en M. J. Bouman, te Hoewelaken.

DELFT 29 november. — Tot leden der Kamer van koophandel en fabrieken zijn herkozen de heeren P. E. van der Mandele, H. E. van Meerten, J. D. Hoekwater en C. F. van Berckel.

's GRAVENHAGE 29 november. — Z. D. H. de Hertog Bernhard van Saksen-Weimar is van zijne buitenlandse reis alhier teruggekeerd.

— Gisteren heeft op het landgoed Ter Horst, aan den Leydschen straatweg, toebehoorende aan Z. K. H. Prins Frederik, eene groote jagtpartij plaats gehad, die door Z. K. H. den Prins van Oranje, Prins Eduard van Saksen-Weimar en vele andere aanzienlijken werd bijgewoond.

— Het Provinciaal Gerechtshof in Zuidholland heeft, bij arrest van heden, bevestigd een vonnis der Arrondissements-Regtbank te Gorinchem, waarbij J. van Duyn, winkelier en koopman te Rotterdam, met nog twee anderen is veroordeeld tot zes jaren gevangenisstraf, ter zake van diefstal bij nacht in een onbewoond huis (de kerk der Hervormde gemeente te Giessen Nieuwkerk), door middel van inklimming en van binnen- en buitenbraak. De veroordeelde is reeds vroeger door het Hof in Zuidholland wegens diefstal verklaard te zijn erloos en veroordeeld tot eene tuchthuisstraf van 5 jaren.

Voorts heeft het Hof uitspraak gedaan in de zaak van L. de Klerk, oud 18 jaren, spouwer, en H. Willems, oud 19 jaren, schippersknecht, beide wonende te Rotterdam, beschuldigd van diefstal bij nacht door meer dan één persoon, in eene bewoonde huizing, door middel van inklimming en uitwendige braak, en zulks wat den eersten betreft na reeds vier keeren wegens misdrijf tot gevangenisstraf te zijn veroordeeld geweest, en wat den tweede sangaat na reeds twee veroordeelingen te hebben ondergaan. Het Hof heeft hen beide schuldig verklaard aan het ten laste gelegde feit, doch met aanneming van verzachtende omstandigheden, veroordeeld ieder tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één jaar, te ondergaan door eenzame opsluiting.

— Door de Arrondissements-Regtbank alhier is ter vervulling der openstaande betrekking van regter-plaatsvervanger bij dat collegie opgemaakt de volgende lijst van aanbeveling, als: mrs. A. A. de Pinto, jhr. J. J. de la Bassacour Caan en J. G. Rochussen, allen advocaten bij den Hoogen Raad der Nederlanden, de tweede daarenboven plaatsvervanger van den kanton-regter te 's Gravenhage.

— Na den 22 dezer zijn te Scheveningen nog 4 haring-schuiten aangekomen, als: 1 van den reeder J. Vrolijk, stuurman A. C. Roeleveldt, met 43,000, 1 van reeder J. Groen, stuurman T. Groen, met 68,000, 1 van mej. de wed. J. J. van Dayne, stuurman G. Beekhuizen, met 53,000, en een van reeder M. van der Toorn, stuurman M. de Ruiters, met 22,000 stuks steurharing. — De laatste schuit was niet minder dan 13 weken afwezig geweest, zoodat de mondbehoefden geheel verbruikt waren.

ENKHUIZEN 27 november. — Van de drie laatst aangekomen haringbuizen bragt de Stad Enkhuzen aan 12½, de Enkhuzer Hoop 21 en de Johanna Margaretha 20 laat 10 ton haring.

UTRECHT 29 november. — Gisteren is aan de Hoogeschool alhier tot doctor in de regten bevorderd de heer P. E. G. Gerlings, van Deventer, met theses.

BREDA 28 november. — Den 21 dezer overleed alhier, in den ouderdom van ruim 74 jaren, de heer H. W. Riesz, in leven generaal-majoor der artillerie, ridder van het Legioen van Eer en van de orde van den Nederlandschen Leeuw, en commandeur der orde van de Eikenkroon. Hij werd geboren te Maastrecht den 20 augustus 1786. Na zijne militaire opleiding genoten te hebben en in verschillende rangen opgeklimmen te zijn, werd hij, ten gevolge der inlijving van Holland in Frankrijk, overgeplaatst bij het 7de regement Fransche artillerie te voet. Hij nam in 'die betrekking o. a. deel aan den veldtocht naar Rusland en ontving van Keizer Napoleon, wegens zijn uitstekend gedrag, zijne benoeming tot ridder van het Legioen van Eer. Na den geheelen veldtocht van 1813 in Duitschland medegemaakt te hebben, bekam hij in het volgend jaar een eervol ontslag uit de Fransche dienst, en werd toen benoemd tot kapitein bij het 1ste bat. artillerie landmilitie. Kort daarna werd hij gedetacheerd te Delft aan de genieschool; in 1815 aan de artillerie-, stapel- en constructie-magazijnen aldaar, en in 1824 als onder-directeur aan 's Rijks geschutgieterij te 's Hage. Na vervolgens in 1830 tot directeur der magazijnen te Antwerpen aangesteld te zijn, werd hij, na het bombardement dier stad, tot nadere beschikking, als adjunct-directeur der magazijnen te Delft benoemd, en kweet zich in die moeilijke dagen op eene voortreffelijke wijze van zijne taak. Met het jaar 1841 werd de heer Riesz tot directeur der 3de artillerie-directie benoemd, en in 1843 bij de 2de artillerie-directie overgeplaatst, en eindelijk in 1851 tot generaal-majoor bevorderd. In 1853 ontving hij eervol ontslag uit 's Lands krijgsveld.

Li. maandag had, op de begrafsplaats te Ginneken, de plegtige ter aarde bestelling van zijn stoffelijk overschot plaats, bij welke gelegenheid door ds. Vorstman eene gepaste toespraak werd gehouden.

MEPPEL 27 november. — Heden nacht is te Ruinerwold de boerenbehuizing van den landbouwer Pol geheel afgebrand. Behalve den aanzienlijken inboedel, granen en hooi, is een twintigtal koeijen de prooi der vlammen geworden.

GRONINGEN 27 november. — Naar men verneemt zullen in deze of het begin der volgende week de alhier gebouwde stoomblootvaartuigen Delfzijl en Stavoren van hier vertrekken naar het Nieuwe Diep en zullen zij daartoe door eene sleepboot van de Zoutkamp worden afgehaald.

De Courrier du Dimanche deelt in zijn nummer van 25 november een brief uit Konstantinopel over de financien des Turkschen Rijks mede, die dwalingen behelst welke wij meenen te moeten verbeteren. Ge noemd dagblad, hetwelk de gezamenlijke schuld van Turkije op 600,000,000 francs begroot, verdeelt die in binnenlandsche en buitenlandsche schuld.

Wat de buitenlandsche betreft, het begroot haast op 280,000,000 francs, de binnenlandsche stelt haast op 320,000,000, te zamen 600,000,000 francs.

Die berekening is onjuist en, op een tijdstip waar het Ottomannisch Rijk eene leening heeft gesloten meenen wij de feiten te moeten herstellen. De buitenlandsche schuld door Turkije voor de grootste som in 1854 en 1855, voor de behoeften van den oorlog in het Oosten en later voor het inwisselen der papieren munt, gesloten, bedraagt in totaal 325,000,000 francs de tot hertoe bewerkstelligde amortisatie bedraagt ongeveer

15,000,000	blijft 310,000,000 francs
	een hooger cijfer dan dat van 280,000,000 francs door den Courrier du Dimanche gesteld.
	Ten opzichte der binnenlandsche schuld is de dwaling grooter. Volgens dat dagblad zou zij slechts 320 miljoen francs bedragen. De meest nauwkeurige opgave stellen de binnenlandsche schulden van Turkije dus
1e. Saldo van het nog in circulatie blijvend papieren geld.....	fr. 14,000,000
2e. Schuldbekentnissen van Galata, remboursabel als de schatkistbijljetten in Frankrijk, op verschillende tijdstippen ..	127,000,000
3e. Hazi Tavili (schatkistbijljetten) ..	56,000,000
4e. Essams Mumbazé (remboursabele rentebewijzen).....	15,000,000
5e. Serghis (obligation waarvan de vervaltijd, in vijfde gedeelten, met 1865 zal aanvangen).....	86,000,000
6e. Eshams Djedides, of nieuwe geconsolideerde certificaten.....	56,000,000
7e. Vlottende schuld, zonder vasten vervaltijd en van de verschillende diensten afkomstig.....	110,000,000
	totaal fr. 464,000,000

Veegen wij hierbij nu het totaal der buitenlandse schuld, die 310 miljoen bedraagt, dan beloopt het totaal van al de schulden van Turkije in hoofden 774,000,000 francs.

Deze som van 774,000,000 francs is het bedrag van al de verbindtenissen voor al de schulden des Rijks zoo binnen- als buitenlandse, hetwelk thans een jaarlijksche uitgaaf, alleen voor de interesten, ongeveer 38 miljoen francs noodzakelijk maakt.

Indien, naar men verzekert, het budget der ontvangsten van het Ottomannisch Rijk ongeveer 300,000,000 francs bedraagt, dan vertegenwoordigt het cijfer der interesten zijner schuld ongeveer 13 per zijaar inkomsten.

Kunstnieuws.

ROTTERDAMSCHESCHOUWBURG

Hoogduitsche Opera.

Het is bekend dat Mozart die *Zauberflöte*, van welke opera de eerste opvoering door het tegenwoordige Hoogduitsche opera gezelschap gisteren avond plaats had, heeft gecomponeerd op verzoek van den Weener schouwburg-directeur Schikaneder, die de verwarring in zijne finantie hoopte te kunnen herstellen door de opvoering eener opera die, geheel berekend voor den smaak van het Weener publiek, volle zaal moest maken. De onsterfelijke componist volbragt zijn aandeel in die taak op schitterende wijze. De partituur van de *Zauberflöte* brengt niet alleen sedert zeventig jaren iederen muzikkenner in verrukking, ook de populariteit dier muziek is in dat tijdsverloop te wezen door het talloos tal van uitreksels, bewerkingen van allerlei aard, welke haar voor iedereen toegankelijk maakten. Maar terwijl het alleen een genie als Mozart was gegeven zich te schikken in den voorbijgaanden, zeer zuiveren smaak van een bepaald publiek en te tegelijk een meesterstuk te scheppen dat aan de onvergaderlijke eischen van schoonheid en kunst beantwoordt, onderwerp en tekst der opera dragen maar al te zeer kenmerk van het speculeren op een succes quand même, zoo zelfs dat zij niet bestand zijn zelfs tegen zeer veele scheidsche eischen van gezond verstand en goeden smaak van een schoonheidsgevoel niet eens te spreken. De armzalige zamensel gaf echter gelegenheid tot een prachtige mise en scène, en het zeer gebrekkig gedramatiseerde tooversprokje met zijne mysterien, waarin doel en strekking te herkennen is, — tenzij men te denken heeft aan de gebruiken eener bekende geheimzinnige broederschap, — kon echter door luister van kostumen, decoratie, verrassende toneelveranderingen, enz., enz., een heel lokas worden voor het publiek.

Wat er van de opera worden moet, wanneer dat al op kleinere toneelen of daar waar omstandigheden persstellen aan den theatralen toestel, geheel of gedeeltelijk ontbreekt is ligt te voorzien. Het gebrekkige, onzame hangende, verstand en gevoel even onbevredigd laten van den inhoud komt dan in al zijn naaktheid uit. Te geven wij de voorkeur aan het geheel weglaten of tot het hoogst noodige beperken van den theatralen toestel, het pogen om met gebrekkige hulpmiddelen te streven naar effecten, die bij eene bijna zekere mislukking alle ergernis en lachlust wekken. Dat stelsel van weglaten en beperken wordt dan ook door de directie van ons schouwburg gevolgd en terwijl wij dit op zich zelf goed keuren, willen wij alleen vragen of men in onderscheidene toneelen zelfs van gebrekkige hulpmiddelen nog te meer partij had kunnen trekken, — zoo neen of ja dan niet liever nog maar meer had moeten vereenvoudigen.

Hoe 't zij, die *Zauberflöte* zal op ons toneel steeds alleen door de voortreffelijkheid der compositie en een goede uitvoering indruk kunnen, maar dan ook moet maken. Zoo die indruk gisteren avond niet onverderd en algemeen gunstig mogt heeten, kan de reden daarvan wel niet gezocht worden in de muziek van Mozart, zal men, altoos in het oog houdende de wijze waarop de opera op ons toneel is gemonteerd en het totaal gebaan aan dramatisch interest bij den tekst, toch wel logisch tot het besluit moeten komen dat de uitvoering niet wat zij, met ons uitzinnend zamengesteld opera-personeel wezen kon. Trouwens de ondervinding heeft ons reeds geleerd, welk een verband verschil er tusschen de eerste en de latere uitvoeringen derzelfde opera bestaan en zij geeft ons, met het oog en op de zeer geringe en gewigtige moeilijkheden welke hier te overwinnen vallen, en op het loffelijke dat toch deze eerste uitvoering reeds kenmerkte, regt om te verwachten dat elke volgende opvoering een steeds meer bevredigend resultaat aanbieden.

Onder de groote moeilijkheden welke wij bedoelen behoort vooral die om het groot aantal partijen in de opera, die allen, zonder uitzondering, voor het ensemble van hoog gewigt zijn naar den eisch te bezetten. Volgens de omstandigheid dat de componist de *tour de force* van beide aria's van de Koningin van de Nacht, die totwezen zijn aan te merken als concessien aan den smaak van het publiek zijns tijds, gelijk bekend is, heeft geschreven, heeft oog op de bijzondere zeer exceptionele stemmiddelen bepaald zangers. Mevrouw Kainz heeft die moeilijkheden, voor zoo ver hare middelen het veroorloofden, met hoogst verdienstelijke wijze gepoogd te beheerschen. Hare voordragt van het recitatief der eerste aria was meesterlijk, zoo als meest alles wat binnen het theater harer middelen lag; de volmaking van eenige coloraturen passages zal haar ongetwijfeld gelukken, wanneer zij

BIJVOEGSEL,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCH COURANT

VRIJDAG 30 November 1860, N°. 286.

KENNISGEVING.

Verkiezing van leden voor de Kamer van Koophandel en Fabrieken.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van ROTTERDAM, doen te weten:
dat op *Vrijdag den 30sten November 1860*, op het raadhuys dezer gemeente zal worden gehouden eene verkiezing van kiesgerechtigden, tot het kiezen van *elf* leden voor de Kamer van Koophandel en Fabrieken alhier, ter aanvulling van de plaatsen der leden, die met het einde dezes jaars aan de beurt van aftreding zijn, zijnde de heeren: *A. van Rijkevorsel Hzn., F. W. C. Blom, G. Mees, D. Dunlop, P. H. Tromp, J. J. Reuchlin, J. Veder, J. C. Th. Philipp, G. A. Blankenheym, D. van Wageninge en M. M. de Monchy*;
dat de inlevering der stembiljetten, in de ter vergadering aanwezige stembuis, op gemelden dag zal aanvangen des voormiddags ten elf ure en voortduren tot des namiddags een ure, na welk laatstgenoemd uur geene stembiljetten meer aangenomen zullen worden, dan van de kiezers in de zaal tegenwoordig, terwijl onmiddellijk daarna met de opening der biljetten zal worden aangevangen; dat de lijst der kiesgerechtigden te beginnen met *Donderdag den 1sten November aanstaande*, op de gewone uren en uren, ter inzage zal liggen ter plaatselijke secretarie;
dat bezwaren tegen de lijst, hetzij die den klager, hetzij die andere ingezetenen betreffen, bij Burgemeester en Wethouders schriftelijk ingeleverd moeten worden, uiterlijk op en met *Zaterdag den 10den November aanstaande*, na welk tijdstip geene bezwaarschriften meer in aanmerking zullen komen;
en dat, in tijds vóór den dag der verkiezing, aan de keuzen der kiesgerechtigden, stembiljetten ter invulling zullen worden bezorgd.

Rotterdam den 31 October 1860.
de Secretaris, de Burgemeester,
J. L. NIERSTRASZ. J. F. HOFFMAN.

KENNISGEVING.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van ROTTERDAM doen te weten:
dat is afgekondigd het gewijzigd Besluit tot heffing eener belasting voor het genot van Onderwijs aan de Openbare Scholen, benevens de Verordening op de invordering der Schoolgelden, en dat een en ander is opgenomen in het Gemeenteblad van Rotterdam n° 22 en verkrijgbaar ter plaatselijke Secretarie tegen betaling van zes centen.
Rotterdam den 29 November 1860.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
de Secretaris, de Burgemeester,
J. L. NIERSTRASZ. J. F. HOFFMAN.

KENNISGEVING.

Afsluiting van Passage.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van ROTTERDAM doen te weten:
dat, ten gevolge van noodige herstellingen aan het Koningsschip op de Koningsschuit, liggende over de Oudehaven, de passage voor ruitjagen over die brug zal zijn afgesloten op *Woensdag den 5 December* eerstkomende tot en met *Maandag den 10 daaraanvolgende*.
Rotterdam den 29 November 1860.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
de Secretaris, de Burgemeester,
J. L. NIERSTRASZ. J. F. HOFFMAN.

GEMEENTERAAD

VAN

ROTTERDAM.

Zitting van Donderdag 29 November.

Deze, onder het voorzitterschap van den heer Burgemeester, gehouden openbare vergadering van den Gemeenteraad werd door 31 leden bijgewoond; afwezig waren de heeren Gleichman, Hoyack van Papendrecht, van der Kun, van Reseema en Visser.
Nadat de notulen der vorige vergadering gelezen en goedgekeurd waren, deelde de Voorzitter mede, dat de volgende stukken waren ingekomen:
1°, van Gedeputeerde Staten de goedkeuring op de begroting der dienstdoende schutterij voor 1861. — Voor kennisgeving aangenomen.
2°, van de commissie van bestuur der openbare scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs herinvering dat op de elf scholen nog geen onderwijs in het teekenen gegeven wordt en een voorstel om daarin te voorzien, strekkende om met 1 Januarij aanstaande tot het onderwijzen van dit levvak op die scholen twee onderwijzers voor de jongensscholen en twee onderwijzeressen voor de meisjescholen te benoemen, ieder op eene jaarwedge van f 150; wordende daartoe voorgedragen de heeren J. de Meijer en J. Akkersdijk Jz. en de meufvrouwen J. Smith en H. Floris. — Ter visie gelegd.
3°, van de Plaatselijke Schoolcommissie berigt, dat de heeren H. W. A. van Oordt, mr. W. P. A. Vooren, mr. J. Pols en G. H. Wolvekamp als leden der commissie aan de beurt van aftreding zijn, en ter voordragten tot het doen van nieuwe benoemingen, zijnde die voordragten zamengesteld als volgt: 1°, de heeren H. W. A. van Oordt en J. C. Veltcamp; 2°, de heeren J. C. Peelen en mr. G. J. A. Faber; 3°, de heeren mr. J. Pols en J. L. Nierstrasz; 4°, de heeren G. H. Wolvekamp en D. H. Delprat. — Ter visie gelegd.
4°, van de commissie van bestuur der scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs mededeeling dat de heer J. P. A. Francois als lid dier commissie aan de beurt van aftreding is en voorstel om den heer dr. H. W. de Monchy in zijne plaats te benoemen. — Ter visie gelegd.
5°, van de Kamer van koophandel en fabrieken voordragten voor de benoeming van drie leden in de commissie van bestuur voor het examineren van varensschepen, zijnde die voordragten zamengesteld als volgt: de heeren J. R. Veder en J. Antheunis; 2°, de heeren J. C. Offers en H. J. L. Minderop, en 3°, de heeren M. P. Ketelaar en D. A. Fraansen, van de Putte. — Ter visie gelegd.

6°, een voorstel van Burgemeester en Wethouders, strekkende om, volgens opgaven van de commissie van bestuur der openbare scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs en de commissie van bestuur der tusschen- en burgerscholen, de toelage boven het tractement te ramen op f 100 voor den heer J. A. Egelie, op f 250 voor mej. H. M. Korver en op f 192.50 voor den heer J. de Meijer, zullende nopens de school van den heer Valkhoff een nader voorstel worden gedaan. — Goedgekeurd.
7°, van de commissie voor de tusschen- en burgerscholen voorstellen, om eene toelage te bepalen voor de onderwijzers der scholen aan den Schiedamschedijk en in de Leeuwalaan, voor het doen schoon houden der schoollokalen, en om de weduwe van de onderwijzer J. G. Kuiper eene gratificatie toe te leggen van f 56. — Goedgekeurd.
8°, een voorstel van Burgemeester en Wethouders, strekkende om, ingevolge de voorwaarden van verkoop der gronden voor het Tweede Nieuwewerk, een hoofdriool te leggen door de Rivierstraat tot in de Maas, waarvan de kosten zijn geraamd op f 1300. — Goedgekeurd.
9°, een verzoek van Burgemeester en Wethouders aan een paar leden, om morgen te assisteren bij de verkiezingen voor leden der Kamer van koophandel. — De heeren Ledebor en Sander verklaarden zich daartoe bereid.
10°, het rapport van Burgemeester en Wethouders nopens de zaak der begraafplaats voor Israëlieten; de conclusie van dat rapport was, dat men adviseerde het verlangde weiland tot uitbreiding der begraafplaats af te staan voor de som van f 1280.40, zullende, wanneer men hiertegen bezwaar heeft, ook door de Israëlieten van de algemeene begraafplaats gebruik gemaakt moeten worden op de gewone voorwaarden. — Ter visie gelegd.
11°, een voorstel van Burgemeester en Wethouders, om, ingevolge daartoe gedaan verzoek, over te gaan tot de splitsing en overschrijving van drie recognitien wegens panden in de Baan, op de gewone voorwaarden. — Goedgekeurd.
12°, van de commissie van bestuur der openbare scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs een voorstel, om met 1 Januarij 1861 over te gaan tot eene verhooging der jaarwedden van het hulp-personeel. — Goedgekeurd.
13°, rapport van Burgemeester en Wethouders op een adres van eigenaars van panden in de Warmoezierslaan, die zich bereid hadden verklaard afstand te doen van hun eigendomsrecht op de laan, wanneer van wege de gemeente tot bestrating, verlichting en het leggen van een riool in de laan werd overgegaan. De commissie voor de plaatselijke werken wilde hiertoe niet overgaan zoolang al de eigenaars van panden in de laan zich niet bereid betoonden tot den afstand van hun eigendomsrecht, maar bij Burgemeester en Wethouders werd deze meening niet algemeen gedeeld, daar sommigen de zaak niet geheel afhankelijk wilden stellen van enkele onwilligen; men wenschte de zaak derhalve aan de beslissing van den Raad over te laten. — Ter visie gelegd.
14°, van dezelfde mededeeling dat thans de plannen in gereedheid waren tot het aanleggen van twee straten in de polderstad, eene aan de oostzijde en eene aan de westzijde. — Ter visie gelegd met al de daarbij behoorende bijlagen.
En 15°, van dezelfde een voorstel om de leden uit den Raad, die gezamenlijk met Burgemeester en Wethouders een rapport hebben uitgebragt ter zake der verbetering van den waterweg van hier naar zee, uit te noodigen nogmaals met Burgemeester en Wethouders te overleggen wat nog in het belang dezer zaak zou kunnen worden gedaan, en zulks met het oog op de minder gunstige wijze waarop de zaak der waterwegen beoordeeld was in de afdelingen der Tweede Kamer, blijkens het thans bekend geworden centraal verslag. — Bij acclamatie goedgekeurd.
Na de mededeeling der ingekomen stukken werd overgegaan tot het doen van verschillende benoemingen: Tot leden in de commissie van bestuur voor het examineren van varensschepen werden benoemd de heeren mr. J. G. Schumacher met 30 en D. A. Franssen van de Putte met 25 stemmen; 3 stemmen waren uitgebragt op den heer D. Visser, de heer H. T. Löhnis en G. Obreen hadden ieder 1 stem bekomen, en er was 1 blanco-biljet ingeleverd.
Tot lid in de commissie voor de tusschen- en burgerscholen werd met algemeene stemmen benoemd de heer mr. L. P. Rietstap.
Tot lid in de commissie voor de bewaarscholen werd met 28 stemmen benoemd de heer H. de Bie; 2 stemmen waren uitgebragt op den heer J. Veder Hzn. en 1 op den heer B. van Rossem.
Tot leeraar in de Hoogduitsche taal aan het Erasmusiaansch Gymnasium werd met 28 stemmen benoemd de heer F. Wortman; 3 blanco-biljetten waren ingeleverd.
Tot hulponderwijzer op eene der gemeente-armenscholen werd met 26 stemmen benoemd de heer D. Zonne; 2 stemmen waren uitgebragt op den heer Aykes en 1 op den heer Kenniphaas, zijnde 2 blanco-biljetten ingeleverd.
Aan de orde waren vervolgens de beraadslagingen over het adres van bewoners der Kipstraat en Achterklooster en daarop uitgebragt rapport, strekkende om afwijzend op het gedane verzoek te beschikken. — De Voorzitter betuigde zijn leedwezen dat de heer van der Kun niet aanwezig was, daar hij dezen anders zou hebben herinnerd de redenen, welke hij de behandeling der begroting waren bijgebragt voor de noodzakelijkheid der ophooging. — De heer van Oordt vroeg, of ook de stegen zullen worden gehooft, welke op de Kipstraat en het Achterklooster uitloopen; ware zulks het geval dan zouden vele huizen in die stegen onbewoonbaar worden. — De Voorzitter zeide, dat het moeijelijk was hierop een bepaald antwoord te geven. Eene voorname reden van de hooging, namelijk om een behoorlijk afvoerriool daar te stellen, bestond echter voor de stegen niet. De Voorzitter zeide verder nog dat vele voordeelen uit de verandering voor de bewoners zullen voortvloeijen, onder anderen dat het stinkende water zal worden vervangen door de gelegenheid om versch water te bekomen. — Niemand verder het woord verlangende, vereenigde de Vergadering zich bij acclamatie met het rapport, strekkende om afwijzend op het adres te beschikken.
Op verzoek van eenige leden werd de behandeling der concept-verordening op de verdeeling in wijken en het nummeren der gebouwen en erven acht dagen uitgesteld.
Daarna kwam in behandeling de concept-overeenkomst met de Nederl. Rijnspoorweg-Maatschappij. Nadat eenige leden enkele inlichtingen gevraagd hadden en daarop door den Voorzitter geantwoord was, werd de concept-overeenkomst bij acclamatie goedgekeurd en werden Burgemeester en Wethouders gemachtigd de overeenkomst met de Rijnspoorweg-Maatschappij te sluiten.
De zitting werd daarop gesloten.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Beraadslagingen over de Staatsbegroting voor 1861.

Zitting van Donderdag 29 November.

In deze zitting werd behandeld het Vde hoofdstuk der Staatsbegroting (*Departement van Binnenl. Zaken*). Nadat de heer *Mijer*, namens de commissie voor de petitiën, verslag had uitgebragt over eenige verzoekschriften, ter zake van bedoeld hoofdstuk bij de Kamer ingekomen.

De heer *Dirks* was de eerste spreker. Hij drong aan op eene wijziging en aanvulling van de kieswet, ook na de laatste door hem zelven opgedane ontvinding. In die wet waren eenige gebreken, die zich verklaarden door de overhaasting waarmede die wet door de Staten-Generaal in 1850 was aangenomen. In 1855 werd eene wet voorgedragen om de tabel van die kieswet te herzien en tevens eenige andere bepalingen in die wet. Het strekte om in eenige leemten te voorzien, zoo als in de bepalingen betrekkelijk de betaling der belastingen, den langen duur der zittingen van het kiesbureau enz. In 1858 werd alléén de tabel der kieswet herzien, maar aan de wet zelf werd niet geroerd, ofschoon destijds in het voorloopig verslag daartoe werd aangedrongen. De jongste ontvinding van den spreker zelven had hem nader overtuigd van de noodzakelijkheid eener zoodanige herziening. Zoo moesten de kiezers zich niet, bij een eenvoudig requestje, in elken stand der verkiezing kunnen beklagen bij de Kamer over de verkiezingen; die klagen moesten zich bepalen tot opmerking in de processen-verbaal. Wanneer de Kamer bestelde op *om dits*, dan zou dit eene gevaarlijke bevoegdheid worden. De kieswet was ook gebrekkig in betrekking tot de bepalingen van herstemming; want in zijn eigen geval was een verkreger regt geschonden, dat echter nooit het gevolg eener cassatie mogt zijn. Zoo had in zijn geval moeten hersteld worden tusschen de twee personen, die de meeste stemmen op zich hadden vereenigd; geen nieuwe verkiezing had behooren te worden uitgeschreven. Een en ander noopte den spreker om op de leemten te wijzen en de hoop uit te drukken, dat de kieswet op die punten mogt worden herzien.

De heer *Betz* betoogt dat een der hoofdgebreken van dit hoofdstuk was de uitzettende kracht der uitgaven. In algemeene trekken schetste spreker het standpunt, dat hij bij de beoordeeling van dat hoofdstuk, met het oog op de omstandigheid, had ingenomen. De finantien stonden op dit oogenblik, als het ware, op een keerpunt. De groote inkomsten zetteden sedert jaren aan tot grotere uitgaven, zelfs werden de bespaarde renten door hoogere uitgaven overschaduwd; maar het totale cijfer wakte geene bezorgheid, omdat daartegen over stond het correctief van de amortisatie, die plaats hadden. Spreker beschouwde de verplichting van den Staat met betrekking tot zijne uitgaven gelijk met die van een particulier, die niet meer, dan hij inkomsten had, mogt verteeren. Ofschoon in de laatste jaren niet altijd dat bezinsel was betracht, was echter, gelijk spreker reeds had aangewezen, een correctief gelegen in de amortisatie. Met 1861 houdt echter deze toestand op. Aan amortisatie op groote schaal is niet meer te denken; het beginsel zelf om voor groote werken beschikbare gelden te besteden was goed te keuren, maar ook hier had de toepassing daarvan hare grenzen. Meer dan ooit had men dus noodig, om vooral bij het Vde hoofdstuk alleen de strikteste noodzakelijkheid in acht te nemen, omdat nu tegen de hoogere uitgaven niet meer over stond het correctief van amortisatie. Wanneer spreker tot zuinigheid aanmaande, dan bedoelde hij niet schrielheid, maar de pligt om zich te bepalen tot het slechts noodzakelijke. Van dat standpunt nu het hoofdstuk beschouwende constateerde hij dat, na aftrek van de posten voor de spoorwegen, deze begroting ruim f 450,000 hooger was dan de loopende. Hij zou de redenen daarvan niet in vele bijzonderheden onderzoeken, omdat het zou stuiten tegen de splitsing in gewone en in buitengewone uitgaven, waaraan spreker volstrekt niet hecht. Maar hij kwam op tegen de verhooging in het algemeen; nu vooral omdat alles als het ware op één worp was gezet, omdat ook hij eerlijk wilde helpen uitvoeren de wet op de spoorwegen; en hierbij had spreker de Regering tot bondgenoot, blijkens de aansporing dier Regering zelve, om zich nu te bepalen tot de strikt noodzakelijke uitgaven. Hij had dus de betrachting van dien heilzamen regel verwacht, vooral in het eerste jaar, en intusschen zag hij uitbreiding van allerlei aard, vooral bemerkbaar in het verleenen van subsidien op allerlei gebied, voor openbare werken, voor nijverheid, voor wetenschap, enz. Spreker wijst op de weelde onzer instellingen, bijv. op den raad op het toezigt der spoorwegen, die alleen paste in het stelsel van particuliere spoorwegen. Spreker wijst voorts op het personeel bij het departement voor de spoorwegen, waarvoor globaal f 10,000 worden uitgetrokken bij art. 2, hetgeen bovendien streed met den geest der begroting, die niet gedoogde als het ware „onvoorziene uitgaven” vast te stellen voor tractementen van ambtenaren. Hij beschouwt de zaak aldus: Er is eene Staatscommissie, wier leden bezoldigd worden uit de f 300,000 aangevraagd voor het toezigt op de spoorwegen; en de arbeid dier commissie zal dan nog in het departement moeten worden onderzocht door ambtenaren, waarvoor de f 10,000 zouden dienen. Dit was, dacht spreker, ondoelmatig en niet noodzakelijk. Ten slotte wees de spreker op de bouwplannen van den Minister, rakende het Binnenhof; hij meende dat die plannen in elk geval in hun geheel moesten kunnen worden beoordeeld en dat de uitgaven ook niet zijn geregtvaardigd in den toestand, waarin wij thans verkeeren. Een en ander leidde spreker tot de meening, dat er iets onzekers, iets verwards was bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Omtrent de spoorwegen toch was alles nog onzeker, niets zekers, niets bepaalds: alles werd globaal opgegeven, tot de 13 miljoen toe, die voor den aanleg van spoorwegen gevraagd werden. Hij miste bovendien stelselmatigheid bij het verleenen van subsidien en gemis aan zuinigheid. De Vertegenwoordiging kon daarin weinig te gemoet komen; amendementen baatten daartegen niet voldoende; zuinig beheer moest uitgaan van de Regering.

De heer *Thorbecke* beaamde grootdeels de rede van den vorigen spreker; hij zou nu slechts die punten behandelen, waarvoor hij geene plaats vond bij de onderdeelen der begroting. In de eerste plaats betoogde spreker, ter beantwoording van eene des betreffende zinsnede in de Memorie van Beantwoording, dat de opmerking niet juist was, dat het hoofdstuk V in 1850 en in 1851 de 5 miljoen ruim zoude hebben overtroffen ten gevolge van latere verhooging. Die verhooging bestond eenvoudig uit één post

ad f 600,000 van het speciaal fonds tot droogmaking van het Haarlemmer-meer; 2°, behandelde de spreker de algemeene maatregelen van inwendig bestuur, voor zooveel zij strafverordeningen zijn; hij achtte eene algemeene en nauwkeurige herziening daarvan noodzakelijk, vooral nu, met het oog op de aangenomen uitbreiding van de competentie der kantongeregters. Als voorbeeld wees de spreker op de verordeningen betrekkelijk de nijverheid, op den jk, de maten en gewigten; in die verordeningen wordt meestal verwezen naar de wet van 1818; er is dus geen verband meer tusschen de bepalingen van het strafwetboek en die verordeningen. Dat is vooral verderfelijk nu de kantongeregters vrijheid heeft om ook over deze zaken te oordeelen; 3°, besprak de spreker de uitvoering van de kieswet, in verband ook met het gesprokene door den heer *Dirks*. Hij wenschte nl. aan te bevelen waakzaamheid betrekkelijk de bepalingen die voorschrijven stempeling van de briefjes met het zegel der gemeente; uit de jongste verkiezingen is gebleken, dat hier en daar deze bepalingen niet worden nageleefd. De kieswet onderstelt, dat elke gemeente hebbe, volgens het Kon. besluit van 1818, een zegel; een wapen dergemeente, zonder het randschrift meldende den naam der gemeente, voldeed niet, gelijk dat besluit van 1818 uitdrukkelijk heeft beslist. Een wenk in die richting aan de gemeente mogt dus niet overbodig worden geacht. Spreker verzoekt voorts daarop te letten, dat niet weder gebeure wat gebeurd is te Amsterdam in den zomer. Men verhaalt toch dat een hoog ambtenaar, men zegt zelfs een lid van 't Kabinet, zou hebben geschreven een brief aan een hoog ambtenaar aldaar, meldende dat de verkiezing van den „oud soldaat” den Koning *persoonlijk* onaangenaam zoude zijn, en dat dien ten gevolge de kandidaat, aan wien de brief werd medegedeeld, had bedankt. Spreker acht en voor de waardigheid des Konings en voor de handhaving der constitutionele beginselen dergelijke handeling hoogst nadeelig. Overigens kon de zaak zelf niet waar geweest zijn; want de Koning ontsloeg den „oud soldaat” eenige dagen later *ervol* met intrekking van een vroeger besluit en benoemde hem tot eene gewichtige betrekking in Indië.

De heer *Mackay*, vreezende dat, door de rede van den heer *Betz* overgehaald, de Minister zou handelen gelijk de particulier doet die zich binnen de perken van zijn vast inkomen moest bepalen, verklaarde dat hij met die stelling zich niet vereenigde. Een Staat, aldus handelende, zou eene zeer kleingeestige politiek volgen. Zich tot het strikt noodzakelijke bepalende, zou het geheele subsidie-stelsel moeten vervallen; evenwel waren er werken waarvan het publiek belang de ondersteuning noodzakelijk maakte. Beperkte men de uitgaven tot zijne inkomsten, dan moest inderdaad eene geheele revolutie worden gemaakt, want dan moesten alle uitgaven zóó worden ingekrompen dat men van de koloniale baten niets te vorderen had. Hij geloofde dus niet dat het volgen van het stelsel door den heer *Betz* geopperd wenschelijk ware.

De heer *van Zuylen van Nyevelt* verschildte met het gevoelen van den laatsten spreker en vereenigde zich met dat van den heer *Betz*. Daar de Regering herhaaldelijk de noodzakelijkheid had betoogd van het betrachten van zuinigheid, had ook hij aanzienlijke reductie van uitgaven verwacht. Hij verwachtte dit nog om eene andere reden. In 1850 nl. had de tegenwoordige Minister van Finantien als lid der Kamer, ofschoon niet in de oppositie zijnde, te velde getrokken tegen hoofdstuk V en tegen den Minister die het voordroeg, op grond dat die Minister de duurste Minister van Binnenl. Zaken was geweest. Intusschen werd nu eene begroting aangeboden die voor hoofdstuk V 2½ miljoen hooger was dan in 1850. Om deze redenen zou hij zich verplicht achten mede te werken tot alle pogingen die in het werk gesteld zouden worden om het cijfer der uitgaven van dat hoofdstuk in te krumpen.

De heer *van Heemstra*, Minister van Binnenlandse Zaken, beantwoordt in de eerste plaats het hoofdbeklag, dat hij Minister was te duur; dat in zijn hoofdstuk vooral blijkbaar was eene strekking tot uitzetting der uitgaven. De Minister erkent dat zijne begroting hooger is dan die van vorige jaren; maar hij twijfelt of daaruit kon worden afgeleid het bestaan van de voortdurende strekking tot uitzetting. Integendeel, van die uitzetting was de Minister een vijand; maar hier alleen valt te onderzoeken, of de aangeboden begroting vathaar was voor vermindering in het algemeen belang. Men heeft hier gesproken van de begroting van 1850; maar vergete dan ook niet, dat de toenmalige Minister verklaarde niet te schromen, te zijn de duurste Minister, maar dat alleen de toetssteen behoorde te zijn, of hetgeen gevraagd werd noodig was. De Minister vraagt, of niet alle materialen en alle arbeidsloonen sedert aanzienlijk zijn gerezen, en of dat niet grooten invloed moest oefenen op de aanzienlijke uitgaven op waterstaat en publieke werken? In de tweede plaats wijst de Minister op de eischen des tijds, die dagelijks in aantal grooter en kostbaarder en in aandrang krachtiger worden. Het karakteristieke van den tegenwoordigen tijd scheen te zijn alles te willen hebben, maar zoo min mogelijk uit te geven: twee zaken, die evenwel niet konden zamengaan. In de derde plaats verklaarde de Minister de voortgezette vermeerdering van uitgaven in het verzuim van vroegere jaren, toen men, door den nood gedrongen, slechts het bestaande kon in stand houden en elke uitgave moest bepalen binnen de grenzen van 't uiterst noodzakelijke. De gevolgen dier zuinigheid konden echter niet uitblijven; men moet nu voor meer geld herstellen wat vroeger misschien veel minder had gekost. Bijv. aan de gebouwen van het Binnenhof, door verzuimde herstellingen, waren nu groote uitgaven te doen; weigerde men bijv. de f 75,000 voor het herstel van de loterij-zaal, dat historisch monument zou ineenstorten. Een en ander leidde den Minister tot het betoog, dat de uitzetting der uitgaven berustte op het publiek belang. De Minister betwistte de stelling van den heer *Betz* alsof de toestand van den Staat die was van den particulier. Terwijl deze laatste niet kan gaan buiten zijn inkomen, moest de Staat steeds, binnen de grenzen zijner krachten, vragen, wat eischt het publiek belang? Dat wij op een keerpunt zouden staan geloofde de Minister niet, althans de weg van amortisatie was nog niet voor goed verlaten, gelijk nog bleek uit de dezer dagen aangeboden wetsvoordragt. Doch aangenomen, dat aanleg van spoorwegen amortisatie zou beletten, dan zou het nog de groote vraag zijn, of hetgeen men verkreeg voor het besteede geld en of de welvaart der bevolking, die er door zou worden vermeerderd, niet overtreffen zouden de voordeelen van rentebesparing? De Minister zou overigens den heer *Betz* niet volgen in al de details zijner rede, omdat zij bij de artikelen, waartoe zij behooren, kunnen worden beantwoord.

Wat aangaat de rede van den heer *Thorbecke*, zegt de Minister, 1°, dat men, rakende de kwestie der begroting van 1850 en 1851, inderdaad heeft betoogd wat die spreker had herinnerd en dat de Minister volhield, omdat het was een feit; het deed er toch niet toe, of eerst later eene begroting verhoogd werd; de verhooging was één geheel met de

primitieve; anders ware het zeer gemakkelijk altijd eene lage primitieve begroting aan te bieden. 2° gaf de Minister de toezegging om in ernstige overweging te nemen de herziening der verordeningen, door den spreker bedoeld, en wat betreft den ijk was men daarmede reeds onledig. 3° antwoordde de Minister betrekkelijk de kieswet (ook in antwoord op de rede van den heer Dirks), dat zoodra hij hem de overtuiging bestaaf van de noodzakelijkheid om die kieswet te wijzigen, hij daarvoor niet zou terugdeinzen; maar dat organieke wetten niet al te dikwerf en niet zonder de hoogste noodzakelijkheid moesten worden herzien. Werd bij voorbeeld veranderd hetgeen de heer Dirks verlangt, dan zou het regt van petitie moeten worden ingekrompen en het regt, aan de Kamers verleend, om over de geloofsbrieven hunner leden te beslissen. Dus van de veranderingen, waarop de heer Dirks doelde, kan geene sprake zijn. Wat aangaat de kwestie van het stempelen van de briefjes met het zegel der gemeente, zijn de noodige maatregelen genomen, om deze onnaauwkeurigheid voortaan te voorkomen. 4° De Minister wilde niet beslissen wat er zij van hetgeen de heer Thorbecke had gezegd, dat verhaald was omtrent de verkiezing te Amsterdam. Hij wil alléén zeggen dat hem *persoonlijk* en de Regering, als *zoodanig*, van die zaak niets bekend was.

De heer van Hall, Minister van Finantiën, zou niet antwoorden op de speldenprik, dien de heer van Zuylen gemeend heeft hem in de belangrijke debatten over het Vde hoofdstuk te moeten toebrengen. De Minister had het Bijblad van 1850 niet voor zich, maar met gerustheid noodigde hij den heer van Zuylen niet om te zamen eens na te lezen wat zij beiden sedert 1849 onder verschillende omstandigheden zoo al hadden gesproken (gelach). De heer Thorbecke replicerende, komt nog nader op zijn betoog terug, dat men alleen mag wijzen op begrotingen, die aanvankelijk zijn voorgedragen; en met betrekking tot het laatste punt ziede de spreker dat het zijne bedoeling geweest was toen hij de verkiezing te Amsterdam ter sprake bragt, om van den Minister uit te lokken de meest stellige afkeuring van soortgelijke handeling.

De heer van Zuylen van Nyevelt kon niet aannemen de invitatie om met den Minister van Finantiën na te lezen al wat beiden sedert jaren hadden gesproken (gelach); hier gold slechts hetgeen die Minister in 1850 juist met betrekking tot hoofdstuk V had in het midden gebragt.

De heer van Heemstra, Minister van Binnenl. Zaken, legde nog nader de kwestie uit over de wijze waarop moest worden beoordeeld primitieve of verhoogde begrotingen; waarop de heer Thorbecke nader betoogde, dat zijne zienwijze was de juiste en niet die van den Minister.

De heer van Bosse, zich verenigende met de bezwaren van vorige sprekers, vestigt de aandacht des Ministers op de omstandigheid, dat er bij de administratie van den waterstaat en bij andere takken van bestuur eene groote liefhebberij bestaaf om de wel gevulde schatkist te ledigen; maar dat zoodra het geld de inkomsten van den Staat te bevorderen, flauwheid en onverschilligheid bij die administratie bestaat, waarvan spreker eenige voorbeelden aanhaalt, onder anderen dat van de Ommelander kas.

De heer Olivier stond op hetzelfde standpunt als de heer Betz. Zoo bij de discussie over de spoorwegen, als bij de aanbidding der begroting, had de Regering beloofd het betrachten van zuinigheid, in verband met de groote te verwachten uitgaven. Nu zag hij met verbazing, integendeel, dat de uitgaven, in stede van ingekrompen te worden, zijn uitgezet. In 10 jaren tijd waren de uitgaven voor hoofdstuk V van 5 miljoen tot 7 miljoen verhoogd. Het antwoord door den Minister op de rede van den heer Betz gegeven, had spreker niet bevredigd. Juist de spreker betwistte het, dat het nu de tijd was om nog andere openbare werken aan te leggen, nu alle krachten moesten worden ingespannen, om de wet op de spoorwegen uit te voeren. De Minister sprak er van, dat men de krachten van den Staat moest in 't oog houden; maar spreker meende, dat men juist die krachten overspande. Ja, men moet voldoen aan de eischen van den tijd, en daarom werd tot den aanleg van spoorwegen besloten; doch daarentegen moest men andere plannen laten varen, waarvan de verwezenlijking niet dringend noodzakelijk was. Tot het volstrekt noodzakelijke moest men zich thans bepalen; de Minister zelf had bij de discussie over de spoorwegwet daartoe aangedrongen. En toch in alle hoofdstukken zag hij vermeerdering van personeel, zag hij overdreven bouwmanie, zag hij het stelsel van subsidien bovenmatig uitzetten. Tegen dat alles te waken was vooral pligt van den Minister van Binnenlandsche Zaken; niet het nut kon worden tegengesproken van hetgeen werd voorgedragen, hij erkende het, maar wel het *onvermijdelijke*, en in den toestand, waarin men verkeerde, mogt dit alleen de maatstaf zijn, waaraan men elke uitgave moest toetsen, ook in verband met de onzekerheid der koloniale baten, waarvan men meer dan ooit afhankelijk was geworden.

De heer van Eek, die niet voor alle posten van dit hoofdstuk zou stemmen, was echter in de richting van den heer Mackay, met betrekking tot de vraag over de uitzetting der uitgaven. Die uitgaven werden gevraagd voor zaken, wier nut niet kon worden ontkend, en nu is het de spreker niet eens, dat men die uitgaven moest staken, uit hoofde van den aanleg van spoorwegen. Integendeel, spreker meent dat er nog veel ontbreekt aan de toepassing van het subsidie-stelsel; want niets werkte meer tot bevordering van de algemeene welvaart dan de aanmoediging van groote en publieke werken. — Met betrekking tot het door den heer Thorbecke aangehaalde feit bij de verkiezing te Amsterdam, meende de spreker dat het feit-zelf niet door den Minister was ontkend, en hoopte hij dat van dergelijke feiten de herhaling zou worden voorkomen. Ten slotte drong spreker aan op eene nieuwe vereniging van kleine gemeenten, ingevolge art. 243 der gemeentewet.

De heer van Heemstra, Minister van Binnenlandsche Zaken, beantwoorde nog nader de verschillende sprekers. Den heer van Bosse kon de Minister nu niet beantwoorden, daar hij de door dien spreker bedoelde punten zou doen onderzoeken; maar hij twijfelde toch of de onderwerpen, door den spreker behandeld, niet behoorden tot het departement van finantiën; intusschen het was een pas afgetrede Minister van Finantiën die het bezwaar maakte, en daarom wist hij niet of zijn twijfel wel gegrond was. — Wat de rede betreft van den heer Olivier, ziede de Minister dat het oordeel over het meerder of minder noodzakelijke geheel subjectief is, en dat de Minister reeds nu opkomt tegen de bewering, alsof er zich eene zekere weelde openbaarde, of eene bouwmanie bij het Departement van Binnenlandsche Zaken. Al hetgeen hij vroeg was het gevolg van des Ministers bepaalde overtuiging, dat al de gevraagde sommen strakken tot vervulling van allernoodzakelijkste uitgaven. Waar ook zijn de bewijzen van die zoo dikwerf verkondigde stelling, dat het subsidie-stelsel tot zijne uiterste grenzen was gedreven? Men zegt het wel; maar men bewijst het niet. Behalve de kanali-

satie van Groningen heeft het tegenwoordig Gouvernément *alles* overgenomen uit de nalatenschap van vroegere regeringen en daarbij niets gevoegd. Wat aangaat de Ommelander kas betoogde de Minister, dat die kas was een Rijks-fonds, en dat het dus hetzelfde was of de kanalisatie van Groningen uit dat fonds, dan wel uit de schatkist werd bekostigd. — Met betrekking tot de rede van den heer v. Eek antwoordde de Minister, dat hij hechtte aan de autonomie der gemeenten, zoodat tot vereeniging niet moest worden overgegaan dan met groote behoedzaamheid en met goedvinden der bewoners van de wederzijdsche gemeenten. De algemeene beraadslaging werd daarna gesloten. Art. 1 werd aangenomen zonder discussie.

Bij art. 2 (jaarweden van ambtenaren, enz.) herinnert de heer Betz, dat de Minister nog niet had geantwoord op zijne bedenking tegen den globalen post van f10,000, uitgetrokken onder dat art., in verband met den post van f300,000 voor kosten van toezigt op de spoorwegen. Hij kan niet inzien dat bij het departement nog zou moeten worden onderzocht, hetgeen de Staats-commissie reeds heeft onderzocht. Bij deze gelegenheid vroeg hij wat er was van de bedenking in het Voorloopig Verslag, tegen de arbeidsaamheid van de ambtenaren bij het departement? — De heer Storm van 's Gravesande betoogde mede niet te vatten de strekking van de aanvraag van f10,000, daar op die wijze het raderwerk voor de administratie der spoorwegen zeer omslagtig werken zou. — De heer van Heemstra, Minister van Binnenlandsche Zaken, antwoordt, 1°, dat de ambtenaren bij het departement alleziens hun pligt doen, maar dat hij er niet van houdt om den lof van zijn Departement uit te trompetten. Het werk, dat aan zijn Departement verrigt wordt, kan het best getuigen hoe die ambtenaren werken. Men moest echter niet vergeten, dat jaarlijks de werkzaamheden bij het Departement toenemen, en dat derhalve vermeerdering van 't getal ambtenaren telkens noodig was. Het personeel zelf was overigens niet te groot; want de Kamer had juist den Minister van Oorlog gewezen op het Departement van Binnenl. Zaken als een voorbeeld, hoe men veel met weinig personen verrigten kan. Intusschen de aanleg van spoorwegen vorderde vermeerdering van personeel. Het verband tusschen die commissie voor de Staats-spoorwegen en de creatie van eene afdeling van 't Departement bestaat daarin, dat de commissie belast is met het doen van opnemingen, het maken van plannen, het voorstellen van aanbestedingen enz., doch daar zij geen uitvoerend gezag heeft en alleen het karakter bezit van adviserend ligchaam, kunnen de voorstellen dier commissie niet worden aangenomen door den Minister, die er verantwoordelijk voor is, zonder dat ze behoorlijk zijn onderzocht. Dit zou niet leiden tot vertraging; integendeel juist omdat de commissie meestal in loco zal moeten wezen zou de loop der zaken vertraagd worden, indien alles werd overgelaten aan de commissie. Overigens de f10,000, die aangevraagd werden, strekten voor een groot deel tot versterking van de afdeling: „comptabiliteit”, in verband met de vele werkzaamheden die deze afdeling ten gevolge van den aanleg van spoorwegen zal ondervinden. De Kamer zelve scheen toch zóó zeer overtuigd te zijn van de groote nieuwe pligten, die den Minister op de schouders zijn gelegd, dat zij zelve dacht aan het denkbeeld van oprigting van een nieuw Departement; de Minister achtte dit niet noodig; alleen zou hij terugdeinzen voor de taak die hem wachtte, indien men hem de middelen benam om de vereischte werkzaamheden te doen verrigten. — De heer Storm van 's Gravesande herhaalde zijn bezwaar, om in de bureaux van 't Departement te doen onderzoeken hetgeen door de zoo deskundige commissie zou zijn voorgesteld; hij vreesde dat dit een kostbaar en verdragend middel van werken zou worden. — De heer Betz erkent ook, dat het betoog des Ministers hem niet heeft overtuigd van de noodzakelijkheid om nieuw personeel aan te stellen; hij gaf den Minister derhalve wel in overweging, om, alvorens in te stellen eene nieuwe afdeling, de zaak nog eens rijpelijk te onderzoeken. — De heer van Nispen van Sevenaer ondersteunde het gevoelen des Ministers, de strekking hebbende dat de aanleg van spoorwegen de oprigting eener afzonderlijke afdeling wel degelijk noodzakelijk maakte. — De heer van Heemstra, Minister van Binnenlandsche Zaken, verdedigde nog nader het cijfer van art. 2, daarbij, zonder nieuwe argumenten aan te voeren, nog eens de redenen betoogende, waarom de Minister moest in staat gesteld worden om over de voorstellen van de commissie met zaakkennis te kunnen oordeelen.

Art. 2 werd daarna aangenomen. De artt. 3 en 4 werden zonder discussie goedgekeurd. Bij de IIde afd. (kosten van het bestuur der provincies) dringt de heer Dirks aan op verhooging van de jaarweden der mindere ambtenaren bij het bestuur der provincies, als zijnde z. i. van de grootste noodzakelijkheid. Meer in het bijzonder betoogde de spreker de noodzakelijkheid uit voorbeelden, ontleend aan de bezoldiging van ambtenaren in Friesland, in verband met hunne werkzaamheden en den duur hunner dienstjaren. — De heer van Heemstra, Min. van Binnenl. Zaken, ontkent niet, dat de lagere provinc. ambtenaren karig worden bezoldigd; maar dit is een algemeen feit wat betreft alle lagere ambtenaren. De Minister gelooft dat, indien ten deze verbetering gebragt moet worden, zulke als algemeene maatregel behoort te geschieden. Wat nu in 't bijzonder Friesland betref, betoogde de Minister dat het juist de ambtenaren waren van die provincie die nog, naare evenredigheid, het best waren bezoldigd. Daarna werden aangenomen, zonder discussie, de artt. 5 tot en met 49, uitmakende de IIde afdeling. De IIIde afdeling (Nationale Militie en Schutterijen), inhoudende de artt. 50 en 51, werd zonder discussie goedgekeurd.

Bij de IVde afdeling (Medische politie) vroeg de heer Westerhoff het woord. Hij drong aan op eene spoedige weder-indiening van de geneeskundige wetsontwerpen, ofschoon hij daarop weinig hoop had, daar die ontwerpen volgens zijne informatie nog niet eens bij den Raad van State waren ingekomen. Zoo ook bestond dringende behoefte om de veeartsnijkunde wettelijk te regelen, waartoe hij dan ook de Regering aanspoorde. — De heer IJzerda vereenigt zich in de hoofdzak met de beschouwingen van den vorigen spreker, en gelooft dat er geene redenen bestonden om verder te vertragen de weder-indiening der bedoelde wetten. — De heer Begram betoogde dat de vroeger ingediende wet op de veeartsnijkunde een grooten tegenstand bij den veehouderstand had opgewekt, zoodat hij de regeling van dat onderwerp niet zoo gemakkelijk achtte, te meer daar de ondervinding, elders, nog niet de wenschelijkheid had geleerd, om den veehouderaan wettelijke banden te leggen; evenmin achtte hij eene wet op veebesmetting voor den veestapel zelve zoo nuttig. — De heer van Heemstra, Minister van Binnenlandsche Zaken, antwoordt dat de wetten op de geneeskunde in behandeling zijn bij het Departement, maar dat des Ministers veelvuldige bezigheden tot dus ver belet hebben, om er de laatste hand aan te slaan; na het

winter-reces der Kamer zouden ze zeker aan de Kamer kunnen worden aangeboden. Van de noodzakelijkheid eener regeling der veeartsnijkunde was de Minister overtuigd; maar voor alsnog was nog niet bepaald, of daartoe eene wet noodig was en, zoo ja, wat zij moest bevatten. De regeling zelve zou de Minister echter niet uit het oog verliezen. — Daarna werd de algemeene discussie over de IVde afdeling gesloten. De Kamer, de verdere beraadslaging over de begroting uitstellende tot morgen ten 11 ure, ging daarna over tot het aanhooren van onderscheidene rapporten op petitie, die er zake van verschillende onderwerpen bij de Kamer waren ingekomen. Daarna niets meer aan de orde zijnde werd de zitting gesloten.

Verduidelijking van art. 65 der wet op de onteigening.

Het wetsontwerp aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden tot verduidelijking van art. 65 der wet van 28 augustus 1851 (Staatsblad n.º 125) op de onteigening ten algemeenen nutte (aardhaling), bevat een artikel van den volgenden inhoud: „Art. 65 der wet van 28 aug. 1851 (Staatsblad n.º 125) wordt gelezen als volgt:

„De artt. 65 tot en met 67 zijn niet toepasselijk ingeval de specie wordt genomen van gronden, waarop de verplichting tot levering tegen of zonder vergoeding rust, krachtens titel of verordening.”

Inkoop en amortisatie van rentegevende nationale schuld.

Blijkens het wetsontwerp aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden, wordt art. 15 (IIde afd.) van het IXde hoofdstuk A der begroting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1860, voor amortisatie en aflossing van rentegevende nationale schuld, verhoogd met f 200,000, en alzoo gebragt op f 12,700,000. De IIde afd. op f 12,706,000 en het geheele hoofdstuk, laatstelijk vastgesteld bij de wet van 7 juni 1860 (Staatsblad n.º 25), op f 43,261,919.47.

Aan de middelen bij de wet van 26 december 1859 (Staatsblad n.º 150) bestemd tot goedmaking der uitgaven, begrepen in de Staatsbegroting voor het dienstjaar 1860, wordt uit het fonds, voortspuitende uit kooprijzen van domeinen, een bedrag van hoogstens f 200,000 toegevoegd.

Verdere regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot van 1858.

Aan de Memorie van Beantwoording van den Minister van Kolonien op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer omtrent het wetsontwerp tot verdere regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot van 1858, ontleenen wij kortelijk de volgende bijzonderheden:

Het administratief kapitaal op ultimo december 1859 bedroeg slechts de som van f 14,290,702, en was dus nagenoeg tot het normaal bepaalde cijfer teruggebragt. — Ter opheldering van hetgeen gedurende 1848—1857, zoo in Indië als in Nederland, voor rekening van anderen meer is betaald dan ontvangen, ongeveer f 2,300,000, wordt aangeteekend dat daaronder is begrepen eene som van f 1,622,088.43 aan goederen ten behoeve van Japan, gedeeltelijk eerst in de jaren 1858 en 1859 verzonden. De overige circa f 700,000 zijn grotendeels uitgegeven voor goederen ten dienste van het officiers kleedingmagazijn, waarvan de vescheping van 1855—1859 heeft plaats gehad en de terugbetaling gedeeltelijk in volgende rekeningen zal worden verantwoord.

De ten laste van de koloniale geldmiddelen gebragte uitgaven voor het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord zijn thans gestaakt. — Ten aanzien der zee-assurantie deelt de Minister in het gevoelen der leden dat eene geleidelijke vermindering daarvan behoort te geschieden. — De aanschaffing van voor de dienst in de overzeesche bezittingen benodigde goederen geschiedt ten gevolge van eischen of aanvragen, door de betrokken besturen, aan het Departement van Kolonien gerigt wordende.

Bij den overvoer van zilveren munt naar Java bedragen de onkosten over f 100,000, met koopvaarders f 252,778 of ruim 25 per mille; met Rijkschepen f 177.00 of 17¹/₁₀₀ per mille. Hieromtrent geldt echter de opmerking dat, tegenover besparing van assurantie premie, de risico voor Gouvernements rekening blijft. — Het Gouvernément kan de afdeling zijner producten, zonder zich aan groote verliezen bloot te stellen, niet afhankelijk maken van toevallig in Indië aanwezige scheepsruimte. Daarom worden de schepen uit Nederland voor de retourreis bevracht met bepaling wanneer zij beschikbaar moeten zijn en onder verplichting om de producten in meer dan ééné haven in te laden. — De Min. kon de verlangde bevestiging in het vertrouwen geven, dat in de laatste jaren geene thee-contracten op nieuw zijn uitgegeven of verlengd. — Na de regeling, welke onlangs is tot stand gekomen, met betrekking tot de grondslagen waarnaar de Gouvernements suiker-cultuur, alsmede de fabricatie van suiker op Java, zal worden in stand gehouden, en welke regeling als de slotsom moet worden beschouwd van de overweging der uit Indië ontvangen betrekkelijke menigvuldige bescheiden, waaronder het thans door de commissie van rapporteurs bedoelde rapport, kan de Reg. de wenschelijkheid en noodzakelijkheid niet beamen om de zeer volumineuse rapporten en bescheiden zelve alsnog aan de Tweede Kamer mede te deelen.

Wat de regels betreft, welke naar het oordeel der Regering bij het verleenen van concessien tot zout-exploitatie behooren te worden gevolgd, merkt de Minister op, dat elke concessie zoowel aan het belang van de bevolking als aan dat van den Staat behoort te worden getoetst.

KANAAL door Holland op zijn Smalst en Verbetering van den WATERWEG VAN ROTTERDAM NAAR ZEE. VOORLOOPIG VERSLAG.

De overweging in de afdelingen der Kamer van het wetsontwerp tot het graven van een kanaal door Holland op zijn smalst en tot verbetering van den waterweg van Rotterdam naar zee heeft tot de volgende uitkomsten geleid.

§ 1. Het denkbeeld, om bij ééné en dezelfde wet den aanleg van deze twee groote werken te bevelen, vond bij de groote meerderheid der in de afdelingen tegenwoordig zijnde leden afkeuring. Die werken, meende men, zijn van zeer onderscheiden aard. Terwijl door het eerste het verkrijgen van eenen geheel nieuwen waterweg tusschen Amsterdam en de Noordzee wordt bedoeld, geldt het bij het

andere de verbetering der uitwatering van onze hoofdriolen; eene verbetering, waarbij alleen Rotterdam, maar ook de andere aan de bene Maas gelegen koopsteden regtstreeks belang hebben. Beide werken kunnen niet op ééné lijn gesteld, mogen van elkander afhankelijk gemaakt worden. Te minder is dit raadzaam en goed, omdat de eene voor het eene werk zoo ontzettend veel verschilt van die voor het andere, en omdat zij noch uit oogpunt van gebiedende noodzakelijkheid, noch dat van uitvoerbaarheid met elkander te vergelijken zijn. Het kanaal door Holland op zijn smalst gerekend drie maal zoo veel te zullen kosten als verbetering van de uitwatering der Maas. Reeds die reden alleen zou het laatste werk ondersteunen kunnen vinden bij hen, die in het eerste omkomelijk bezwaar zien. Waartoe in dit geval zamenkoppeling, die de vrijheid van beslissing der Tweede Kamer altijd eenigermate belemmert, vooral den anderen tak van wetgeving, wie regt van amendement niet is toegekend, in de moeilijken toestand zou kunnen brengen.

Door andere leden werd in dit bezwaar niet geoordeeld. Zij achten de vereeniging der beide werken in en dezelfde wet overeenkomstig met den aard der zaak. Het doel van beide is eene haven aan te leggen. Dat dit doel in het eene geval aanleg van een kanaal over de geheele lengte vordert, in het andere verbetering van den natuurlijke waterweg ten te bereiken is, maakt te dien opzichte geen verschil. Wanneer het er op aankomt om eene groote koopsteden nader aan zee te brengen, te gelijk ook aan de andere, die in dit opzichte nabeg gelijke behoefte heeft, worden gedacht, onmiskenbaar verband springt zoo zeer in het oog, dat, toen in november 1859 eene afzonderlijke draagt betrekkelijk het kanaal door Holland op smalst in de afdelingen der Kamer werd overwogen, blijkens § 4 van het deswege uitgebragt Voorloopig Verslag, bevreemding werd uitgedrukt, dat niet van de verbetering van den Rotterdamschen waterweg naar zee werd geswaagd. Door thans het eene van het andere te scheiden, zouden Regering en Volkvertegenwoordiging ligt den schijn aannemen voor de eene onzer groote koopsteden boven de andere partij te kiezen. Wel ver dus van de voorgesplitting goed te keuren, waren er onder deze leden die de wet nog meer wilden doen omvatten, daarin de verbetering van andere havens, die aanvangpunt van ontworpen spoorweglijnen uitmaken, nog niet kon worden opgenomen, behoorde al het ontwerp niet te zwijgen van een ander waterwerk, waarvan het plan rijp is voor uitvoering, namelijk de Groninger scheepvaartkanalen, daarbij geldt het de verbetering van eenen groten waterweg.

§ 2. In drie der afdelingen werd, in verband met hetgeen in de beide laatste jaren betrekkelijk het doorgraven van Holland op zijn smalst is gevallen, over het tijdstip van indiening der wet woordige wet bevreemding uitgedrukt. Vroeger heeft de Regering het gevoelen voor te staan, dat tusschen den aanleg van dit kanaal en het tot stand komen van het nieuwe spoorweginnig verband bestaaf. Uitgaande van het op zich zelf onbetwistbaar begrip, dat de nieuwe spoorweglijnen voor de verduidelijking van het handelsverkeer met onze oost- en zuidelijke naburen weinig zouden baten, in onze voornaamste havens, door welke dat verkeer moet worden gevoerd, van de zeezijde niet genoeg toegankelijk waren, werden het nieuwe kanaal en de nieuwe spoorwegen als zaken voorgesteld, die aan hand moesten gaan. Zelfs kwamen blijkens de Memorie van Beantwoording der Tweede Kamer der benodigde gelden voor den Amsterdamse waterweg als eene voorwaarde beschouwd, zóó welke vervulling de spoorwegplannen hun volle vrucht niet konden erlangen. Thans komt het wetsontwerp de beide waterwegen achteraan; wordt aangeboden eenige maanden na de uitvaardiging van de spoorwegwet, en bewaart de Memorie van Toelichting over het noodzakelijk verband der beide werken een diep stilzwijgen. Deze tegenstrijdigheid moet voedsel geven aan het vermoeden, dat de Regering het met hare tegenwoordige voorstellen zoo ernstig niet meende; dat het indienen daarvan meer als een bloote vorm, dan als de vrucht eener zeer gevestigde overtuiging kon worden beschouwd, en dat de Regering genoeg meende te hebben, als het niet aannemen der voorstellen de verantwoordelijkheid der Tweede Kamer bleef.

De inrigting der Memorie van Toelichting tegenwoordige voordragt, over welke onbeteekende inhoud algemeen werd geklaagd, was geschikt om dit vermoeden te verwijderen. Zehelst, wat het kanaal door Holland op zijn smalst betreft, niet veel meer dan eene omschrijving van het werk en eene vlugtige begroting van de kosten. Het ontzenuwen der hoofdbedenkingen tegen het werk wordt zelfs niet beproefd. De Regering van mening, dat de Kamer daaromtrent geen ingelicht door eene vroegere Memorie van Beantwoording, die op hare beurt niet veel meer dan redeneringen uit het vertoog eener Amsterdamse commissie, wier onbevangenheid en onpartijdigheid niet wel kan worden beweerd, over te nemen aaneen te rijgen. Niet eens zijn die redenen nog in volle mate op het tegenwoordig plan gepasseerd, daar de Regering vrij onverwacht de richting van het kanaal veranderd heeft, het van de zuid- naar de noordzijde van het verplaatsen. Terwijl aan de Kamer somtijds, eene onteigening of een openbaar werk van geschikt belang geldt, uitgewerkte schetsen en te worden medegedeeld, ontvangt zij thans, om van de nieuwe richting van het kanaal een denkbeeld te vormen, niet anders dan eene gewone, geschaafde kaart van Noordholland, waarop een paar lijnen getrokken zijn. Die onvolkomene mededeeling moet wel het vertrouwen schokken, dat men bij plan voor zich heeft, van alle zijden ondersteund door met naauwgezetheid gefane opnemingen. Met opzigt tot de verbetering der uitmonding van de Maas is de toelichting zoo mogelijk nog meer te doen. Zij beperkt zich tot de verwijzing naar rapporten van den Raad van den Waterstaat, zonder eenige oordeel van een eigen zelfstandig oordeel. Zou de Regering werkelijk groot belang in stelde om de Kamer bewegten tot het toestaan der vijf en twintig miljoen, waarop de kosten der beide werken voorloopig geraamd, ware, naar het schijnt, eenige mededeeling of ontwikkeling te verwachten geweest.

Gedrukt en uitgegeven bij G. en C. A. van Reyk te Rotterdam.